

OOSTVLAAMSE ZANTEN

**algemeen tweemaandelijks tijdschrift
voor volkskunde
LI - 1976 - 5**

UITGAVEN VAN DE BOND

Verkrijgbaar op het sekretariaat, Oscar de Gruyterstraat 42, B 9000 Gent en op de bibliotheek: Kraanlei 63, B 9000 Gent.

1. Oostvlaamse Zanten, nog voorradig tot zolang de voorraad strekt: 15e, 19e jg., 21e tot en met 31e jg., 33e tot en met 47e jg., tegen 200 F per jaargang. Losse nummers ook van de jgg. 1-19 zijn nog beschikbaar tegen 65 F per nummer. Jaarboek 1945 (jg. 20) van de Bond der Oostvlaamse Folkloristen: 159 F (leden 106 F). Inhoudstafel op Oostvlaamse Zanten Jg. I - Jg. XXV), door F. VAN ES: 55 F (leden 42 F). Idem II (Jg. XXVI - Jg. XXXV), door F. VAN ES: 45 F (leden 35 F).
2. Geïllustreerd Feestnummer (lustrumnr.). Prijs: 30 F (leden 23 F) + 10 F porti.
3. Survivances du Passé, door A. MARINUS (8 p.). Prijs: 15 F (leden 10 F) + 8 F porti.
4. Zur Entwicklungsgeschichte des Bauernhauses mit durchgezapften Ankerbalken, door J. SCHEPERS (10 p.). Prijs: 15 F (leden 10 F) + 8 F porti.
5. Osschaart door F. VAN ES (overdruk 1945), 28 blz. Prijs 40 F (leden 25 F) + 8 F porti.
6. 2e Lustrumnummer 1930-1935. Prijs: 40 F (leden 25 F) + 10 F porti.
7. Dit is die Excellente Kronyke van de Brahmisten, (over het teerlingspel) door Emile ANDELHOF. Prijs: 50 F (leden 38 F) + 10 F porti.
8. Het ontstaan van de Julius-Caesarfeesten te Velzeke-Rudershove, door J. en M. JANSSENS-BUYSE. 1940, 10 p., 1 lied. Prijs: 15 F (leden 10 F) + 8 F porti.
9. Het Curieus en Vermakelijk Namenboek, door Em. ANDELHOF. Prijs: 40 F (leden 25 F) + 10 F porti.
10. Folklore en Onderwijs, door L. HOSTE. Prijs: 15 F (leden 10 F) + 8 F porti.
11. August Hendrickx, Vlaams Toneelschrijver herdacht met Bloemlezing uit zijn werken, door Fr. DE COSTER. Prijs: 40 F (leden 25 F) + 8 F porti.
12. Pastoor Constant Duvillers, Folklorist en folkloristische Figuur, door F. VAN ES. Prijs: 40 F (leden 25 F) + 8 F porti.
13. De uitkomsten van het Sagenonderzoek, door † Prof. Dr. P. DE KEYSER (1935; 10 p.). Prijs: 20 F (leden 16 F) + 8 F porti.
14. Sagen uit Noord-Oost-Vlaanderen, door Dr. G. DE MEYER. Prijs: 40 F (leden 25 F) + 10 F porti.
15. Een Teerlingspel in Gent, door I. od. LIEVEVROUW-COOPMAN. Prijs: 30 F (leden 22 F) + 8 F porti.
16. Spelen mijner Jeugd, door L. LIEVEVROUW. Prijs: 80 F (leden 60 F) + 10 F porti.
17. Het bier in de Nederlandsche Folklore, door † D. J. VAN DER VEN (1935; 15 p. + 2 ill.). Prijs: 30 F (leden 24 F) + 8 F porti.
18. Kantwerkstersclub St.-Katelijne - Kursus Stropkant, 1e Leerjaar: 200 F + 7 F porti.
19. Doods-, Begrafenis- en Rouwgebruiken in het Arrondissement Dendermonde, door J. PIETERS. Prijs: 150 F (leden 110 F) + 10 F porti.
20. Het Volksleven te Wieze. 1900-1950, door J. VAN HAVER. Prijs 150 F (leden 110 F) + 10 F porti.
21. Inventaris der Apothekerspotten opgesteld in de « Apotheek uit de XVIIIe Eeuw (Museum v. Volkskunde Gent) door L. J. VANDEWIELE, 1951, 12 blz., 4 ill. Prijs: 40 F (leden 30 F) + 6 F porti.
22. Ndl. Volksk. Bibliografie. Deel VII Oostvlaamse Zanten (1926-1960), door R. VAN DER LINDEN (Antwerpen 1968; XXX, 341 p. Prijs: 300 F (leden 240 F) + 15 F porti.
23. De folklore van de Hop in Vlaams-België, vroeger en nu, door Cl. VANHOUCKE. Prijs: 200 F (leden 150 F) + 15 F porti.
24. Het Sterrelied in het Gebied van Dender en Schelde, door J. DE VUYST. 1968, 175 blz., 189 liederen en 50 mel., (mit einer deutschen Zusammenfassung). Prijs: 250 F (leden 180 F) + 15 F porti.
25. Ernest Van den Driessche. Schilder van ons Volksleven, door R. VAN DER LINDEN. 1968, 32 blz. (op kunstdrukpapier), avec un résumé en français. 2e druk. Prijs: 75 F (leden 55 F) + 10 F porti.
26. Catalogus Tentoonstelling 125 jaar Gentse Feesten, juli-augustus 1968, 44 blz. Prijs: 50 F (leden 40 F) + 10 F porti.
27. Kinderzang uit Zwijnaarde, door Dr. L. GELBER. Prijs: 70 F (leden 50 F) + 8 F porti.
28. Lodewijk Lievevrouw herdacht door F. DE COSTER. 1952, 12 blz., 1 ill. Prijs: 40 F (leden 30 F) + 8 F porti.
29. De Vinkensport in Vlaanderen (avec un résumé en français). 1969, 165 blz., 42 ill. 3 tek., door M. BROECKHOVE. (Nr. X van de uitgaven van het Alfons De Cockfonds). Prijs: 300 F (leden 200 F) + 15 F porti.
30. Van het cijnskiesrecht naar het algemeen meervoudig stemrecht (mit einer deutschen Zusammenfassung) door Albert BRACKE. 1970, 52 blz., 11 ill. (Nr. 31 van de Uitgaven van de Kon. Bond der Oostvlaamse Volkskundigen). Prijs: 100 F (leden 80 F) + 8 F porti.
31. Bibliografie Renaat van der Linden, door R. BERCKMOES, 1971. Prijs: 40 F (leden 30 F) + 8 F porti.

OOSTVLAAMSE ZANTEN

TWEEMAANDELIJKS ALGEMEEN TIJDSCHRIFT VOOR VOLKSKUNDE

ORGAAN V.D. KONINKLIJKE BOND DER OOSTVLAAMSE VOLKSKUNDIGEN

van de dienst voor volkskundige enquêtes in Vlaanderen
en van het internationaal studiekomitee voor ommegangsreuzen

Redaktie : Lic. Renaat van der Linden, Godveerdegemstraat 15, B 9620 Zottegem

Redaktieleden : Maurits Broeckhove, Lic. Marcel Daem, Dr. René Haeseryn.

Ruil en Recensiedienst : Dr. R. Haeseryn, Bibliotheek, Kraanlei 63, B 9000 Gent.

Alle stortingen op postrek. nr. 000-0096946-43, Bond Oostvlaamse Volkskundigen, Gent

INHOUD

Prijs : 65 F

Anne-Marie Vanden Herrewegen. — Volksverhalen uit Moerbeke	158
Geschenkentijd	200
Aandacht lidgelden	200

BOEKBESPREKINGEN

A. DIERICK & Fr. DE VOS, Stad Lokeren, Openbaar Kunstbezit, Beelden, Grafiek, Schilderijen. — E. Muyliaert	198
Nederlandse Volkskundige Bibliografie, Deel XXI, Leuvense Studententijdschriften (1839-1960). — R. van der Linden	199

INTERNATIONAAL STUDIEKOMITEE BETREFFENDE OMMEGANGSREUZEN

Marcel Daem. — Groei en bloei in de Oostvlaamse Reuzenfamilies in 1974 en '75	190
--	-----

Oostvlaamse Zanten wordt uitgegeven met de steun van v.z.w.
Noordstarfonds, Gent en het Stadsbestuur van Gent

VOLKSVERHALEN UIT MOERBEKE

FRANS COLLYNS
Burgemeester van Moerbeke

VOORWOORD

In iedere gemeente haast kunt U een schat (of soms vele schatten) vinden. Daardoor bedoelt men een oud luisterrijk gebouw, een landschap, een gedenksteen aan het geboortehuis van een beroemde figuur, een bedevaartoord, een kasteel, een reuzenfeest en som maar op. Daar leven ook schatten in het gemoed en de geest van de inwoners: volkse verhalen over historische gebeurtenissen, over rare figuren, over verzonden feiten, over heiligen. Sagen en legenden en zelfs sprookjes werden vroeger meer verteld dan thans. De levensomstandigheden zijn fel gewijzigd, in vergelijking met deze in het begin van onze eeuw. En toch. Onze mensen vertellen graag en veel, meer dan men vermoedt. Daar ontdekken we een schat van het hart en het verstand tegelijk.

Over het algemeen is deze waardevolle traditionele schat minder gekend en gewaardeerd. Op menige plaats zijn verhalen opgetekend. Gelukkig. Maar nog meer geluk beleven de lieden, waar deze schatten kunnen gepubliceerd worden.

De gemeente Moerbeke beleeft een onverhoopte kans, waar Mevrouw Anne-Marie Vanden Herrewegen, echtgenote Louis De Cock, met geduld en toewijding en psychologische takt de verhalen bij ons en in de omgeving heeft opgetekend. Vele dergelijke schatten zijn ergens in een lade opgeborgen. Wij zijn blijde, samen met de Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen, deze schatten op de markt te kunnen brengen, zodat elk op de gemeente een onvermoede kennis ontdekt en vol vreugde ervaart, hoe rijk en groot ons volk is, ook in een traditioneel bewaren van vele gegevens.

De publikatie van dit werk zal een blijvende binding zijn niet alleen voor Anne-Marie Vanden Herrewegen, maar eveneens van de hele bevolking van onze gemeente.

Deze uitgave bevestigt de schone eigenheid en openbaart de rijke talenten van de inwoners van Moerbeke.

*De Burgemeester,
Frans COLLYNS.*

INLEIDING

Hoe Moerbeke vertelt !

Anne-Marie Vanden Herrewegen

Voor wie Zuid-Oost-Vlaanderen niet goed kent, past het de gemeente Moerbeke (zie kaart) bondig voor te stellen. Met zijn 2644 inwoners op een oppervlakte van 643 ha is Moerbeke niet alleen een landbouwgemeente (53 % van de totale oppervlakte is landbouwgrond), maar ook een woonkern. De laatste funktie is de jongste jaren steeds belangrijker geworden : rond het station, gelegen aan de spoorlijn Geraardsbergen-Edingen-Haine-Saint-Pierre, vestigden zich vroeger reeds vele mijnwerkers en andere arbeiders die dagelijks naar Wallonië, vooral naar de streek van La Louvière, pendelden. Sinds 1950 verloor de Waalse industrie haar aantrekkingskracht ten voordele van de Brusselse ag-

glomeratie : hiervoor zorgden de goede spoorverbinding via Edingen-Halle en de geweldige ontplooiing van de tertiaire sektor : 74 % van de actieve Moerbeekse bevolking pendelt !

Onze gemeente telt twee parochies. De kerk in het centrum is toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw, maar kan roemen op een befaamde Korneliusbedevaart, vooral in de periode van Pinksteren, zie afb. 2. Een tweede kerk bevindt zich op de wijk Atembeke, en is toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw van Blijdschap.

Wie ervan overtuigd is dat fantazie en verhalen een prioriteit van de kinderwereld zijn, kan die gedachte gerust opgeven. Het bewijs leveren mijn opzoeken en deze

1:100.000

Afb. 1 — Ligging van de gemeente Moerbeke

publikatie: tijdens een onderzoek naar volksverhalen in Moerbeke tekende ik er bij zestien vertellers zo maar even zevenenzestig op.

Deze volksverhalen kan je in grote lijnen in vier groepen onderbrengen. De belangrijkste in deze uitgave is de verzameling sagen. Een sage verklaart een gebeuren door middel van bovennatuurlijke krachten, waaraan de verteller al dan niet geloof hecht. Het gebeuren krijgt gewoonlijk een koppeling aan tijd en ruimte.

Naast de sagen krijg je legenden.

De tussenkomst van bovennatuurlijke krachten verstrekt eveneens een verklaring, maar God, Onze-Lieve-Vrouw of een heilige treden op met een vastomlijnde rol.

Afb. 2 — Het bedevaartvaantje weerspiegelt de bedevaart naar St.-Kornelius in de centrale kerk en bevat ook het wapenschild van de gemeente Moerbeke

In tegenstelling tot sagen en legenden, hebben sprookjes een zeer vage situering: "Er was eens, heel lang geleden, in een land heel ver van hier...". De persoon die vertelt, denkt er niet aan de realiteit weer te geven, maar een moraal of gewoon een prettig verhaal.

Een vierde groep bundelt diverse onderwerpen: kalendergebruiken b.v. godsdeel; volksrecht b.v. kwadebeest jagen, enz.

De volgorde van de verhalen geschiedt niet strikt volgens deze rangschikking. Sagen heb ik aangeduid met (S), legenden met (L), sprookjes met (SP) en groep vier gaf ik het kenteken (V). Het leek me prettiger per verteller een selectie uit zijn of haar repertorium weer te geven. Dan heeft u meteen een overzicht van wat iemand zoal te vertellen heeft en hoe dat vertelprocédé in mekaar zit. Bij de selectie heb ik ernaar gestreefd een idee van de soorten te geven.

Vier belangrijke groepen in de sagen hebben een kenmerk: de geestenwereld [Sg], de toverwereld [St], de duivel [Sd], en tenslotte historische sagen [Sh].

In de meeste gevallen zijn de verhalen de weergave van een bandopname. Mijn tussenkomst wordt daarin met X aangeduid. De verhalen zelf dragen per verteller een doorlopend nummer.

Aangezien sommige verhalen op bestaande feiten of personen teruggaan, vond ik het wenselijk eigen namen door fictieve te vervangen.

De uitgave van dit werk kon tot stand komen dank zij de goede zorgen van de Heer F. Collyns, burgemeester van Moerbeke, alsook van

het gemeentebestuur en de Algemene Kulturele raad. De zorg waarmee deze publikatie is uitgevoerd, lijkt me de beste uitdrukking van mijn oprechte dank, dank die eveneens uitgaat naar Renaat van der Linden, Voorzitter van de Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen, zonder wiens initiatief deze publikatie evenmin mogelijk zou geweest zijn. Tenslotte zijn er de vertellers. Zonder hen zou dit werk nooit verschenen zijn. Ik draag hun allemaal een warm hart toe om hun spontane medewerking die ze mij zowat drie jaar geleden hebben verleend. Het is dan ook met vreugde dat ik een stuk van henzelf in dit werk vereeuwigd heb.

Moerbeke, augustus 1976
Anne-Marie VANDEN HERREWEGEN

Anne-Marie Vanden Herrewegen uit Moerbeke heeft samen met haar echtgenoot Louis De Cock deze publicatie verwezenlijkt, en dit **onder de hoge bescherming van het Kollege van Burgemeester en Schepenen**: Frans Collyns, burgemeester, Marcel Herregodts en Arthur De Rom, schepenen, Georges Baert, gemeentesekretaris;

met de financiële hulp van de Gemeenteraad :

August Van Den Houten, André Van Gugte, André De Leye, Armand Van Bockstaele, Jules Herregodts, Gilbert Deurbroeck, Raymond Goossens, Georges Van Der Putten;

met de steun van de Beheerraad van de Algemene Kulturele Raad :

Georges Pletinckx, voorzitter, Robert Pletinckx ondervoorzitter en bibliotekaris van de de gemeentelijke bibliotheek, Urbain Pletinckx, sekretaris, Jean Buys, Omer Bruyneel, mej. Lutgarde Druetz; Arthur De Rom, schepen voor kulturele aangelegenheden, Frans Collyns, burgemeester, afgevaardigden van de gemeente bij de A.K.R.; Jean Dupont, mevr. Rosette Vanden Herrewegen, Leopold Van Der Putten, Gustaaf Merckaert, mevr. Leona Van Nieuwenhove, leden van de A.K.R.;

met de samenwerking van het gemeentepersoneel :

Rachel De Visscher, echtgenote Georges Baert, Maurice Cools, Aimé De Mol, Maurits Van Guchte.

Elk van hen afzonderlijk en allen samen verdienen onze hartelijkste dank voor hun bijdrage.

Overzicht van de materiaalverzameling

De onderwerpen van de zegspersonen bestrijken een wijde waaier. Ze raken allerlei punten aan. De wondere wereld van de geesten speelt hier klaarblijkelijk de hoofdrol. Toverij komt ook sterk aan haar trekken. De duivel hoort er ook bij. Verhalen, gebonden aan historische gebeurtenissen en personen, blijven boeien. Een legende, d.i. een verhaal in verband met een heilige, en een sprookje treden eveneens op.

Verder ontdekken we één voor één als aanknopingspunt: een kapel, een lied, een roep, een wintergebruik; tweemaal bemerkt u een gegeven in betrekking met een kinderspel en een rechtshandeling; driemaal ontmoet u een vorm van volksdevotie.

De materiaalverzameling volgens het plan Hoffman-Krayer

Vorsers streven er naar hun materiaal volgens een bepaald stelsel te schikken, opdat ze vlug een overzicht zouden bereiken en opdat ze makkelijk hun verworvenheden systematisch aan anderen mededelen.

Dr. Eduard Hoffman-Krayer (1864-1937), professor te Zürich, uitgever o.a. van *Die Volkskunde als Wissenschaft*, stak in 1917 van wal met *Volkskundliche Bibliografie*. Voor dit laatste werk, een beschrijvende lijst van boeken en uitgaven, schikte hij de volkskunde in de hoofdlijnen volgens tweeëntwintig onderwerpen. Een paar voorbeelden maken het duidelijker. Gebouwen krijgen cijfer III, techniek, beroepen en volkskunst VI, volksdrachten en sieraden VIII, zeden, gebruiken, feesten en spelen X, volksgeloof XII, volksliederen XVI, muziek, dans en uitroepen XVII, volksverhaal XVIII, enz. Het volgend overzicht biedt eerst de indeling volgens het plan Hoffmann-Krayer, daarna het onderwerp, vervolgens het nummer van onze schikking per zegspersoon.

III.D.2	<i>Kapellen</i>	13.1
X.B.8.b	<i>Wintergebruiken</i>	6.8
X.B.12.a	<i>Kinderspelen</i>	6.1, 14.2
XI.C.2	<i>Rechterlijke volkskunde: rechtshandelingen</i>	6.7, 6.9
XII.D.5	<i>Volksdevotie en heiligenverering: geheiligde en gewijde plaatsen</i>	7.2, 7.3, 13.1
XVI.B.4	<i>Volksliederen</i>	6.8
XVII.E.3	<i>Roepen</i>	6.8
XVIII.B.3	<i>Sprookjes</i>	4.1
XVIII.C.3	<i>Sagen I. Geestenwereld</i>	1.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 5.1, 5.2, 6.2, 6.5, 6.6, 6.10, 8.1, 8.2, 10.1, 10.2, 11.1, 11.3, 11.4, 12.2.

	II. <i>Toverwereld</i>	1.2, 3.1, 6.3, 7.1, 9.1, 9.2, 11.5
	III. <i>Duivelssagen</i>	14.1
	IV. <i>Historische sagen</i>	4.6, 5.3, 6.4, 8.3, 12.1, 13.2, 13.3
XVIII.D.3	<i>Legenden</i>	.21

VERHALEN EN ZEGSPERSONEN

Mijn eerste verteller, Zoë R., 75 jaar, kantwerkster, is een vriendelijke sociale vrouw, steeds bereid te helpen. Ze vroeg enkele dagen bedenktijd. Ze vertelt zeer expressief, met veel mimiek en gebaren.

Stalkaarsen (1)

1.1.Sg. Toen ik een kind was, hé, maar nu ben ik vijfenzeventig jaar, hewel, voor de frats deden ze 's avonds, 's avonds namen ze een grote dikke raap en ze boorden dat langs binnen helemaal uit zodanig dat dat hol was en dan staken ze daar een kaars in en deden ze die kaars branden. En dan gingen ze dat 's avonds in het donker — want er was nog geen licht op de straten — dan gingen ze dat in de bomen hangen op een afgelegen plaats en dachten de kinderen, de mensen ook, dat het toverde.

Een vergaderplaats voor heksen

1.2.St. *Moerbeke* is een dorp en *Atembeke* is een gehucht van *Moerbeke*. En daar tussenin . . . En om van *Moerbeke* naar *Atembeke* te gaan moet ge over een beek /*Bosbeek*/ en een grote brug. En dat is allemaal omgeven, die beek en die baan, met grote struiken en hagen /zodanig/ dat dat daar donker is. Maar dat is van vroegertijd dat ik klap. En daar in die *husten*(2), 's avonds in die hagen, komen er katten zitten en die katten miauwen daar de hele nacht, heel de avond. En de mensen durfden daar niet passeren, durfden daar niet meer gaan als het donker is, omdat ze zegden dat de tovenaressen daar komen in de gedaante van katten. En dat is het *Schof*.

*
**

Vertellers 2 en 3, Bertine S. en Albert B., zijn allebei ver in de zeventig. Vroeger werkte Albert als houthakker in het Raspaillebos(3) : ik hoopte bij deze mensen sagen over Jan de Lichte te kunnen opteke-

(1) stalkaars: dwaallicht [in de classificering van Sinninghe].

(2) een hust: een struik.

(3) Raspaillebos: een bos op de grens van Atembeke (Moerbeke), Onkerzele, Grimminge en Galmaarden; in dit bos zou de bende van Jan de Lichte (1723-1748) geopereerd hebben (zie Het Oude Land van Edingen en Omliggende, I - 1973, 65-66 en Oostvlaamse Zanten XLIII (1968) 26-40 en 95-108).

nen. Toen ik binnenstapte was Bertine S. aan het strijken. Op mijn vragen herhaalde ze steeds niets te weten. Een half uur later kwam Albert B. binnen; hij reageerde op dezelfde manier. Na lang over mijn eigen familie gepraat te hebben kreeg ik toch enkele verhalen los.

Het leek ons best hier geen bandopname te maken. Volgens onze zegspersonen is een grotere bekwaamheid van de dorpsonderwijzer een belangrijke factor geweest in het verdwijnen van de volksverhalen. Na de eerste wereldoorlog waren de meeste volksverhalen blijkbaar verdwenen.

Een remedie tegen het kwaad

3.1.St. Toverij en spoken! Dat is uit ongelovigheid van de mensen. Maar ik heb nooit iets gezien. Maar ik kon ook niet, want ik maakte iedere morgen een kruis met wijwater. Wij hebben hier veel tegenslag gehad met onze paarden. Op een ander zou dat toverij zijn, maar dat is dat niet: dat zijn ziekten.

Onze-Lieve-Vrouw beschermde de postkoets

Voorportaal van Boskapel van het Dominikanerklooster. Rechts het Karkoolbos, links het Raspaillebos te Atembeke (Moerbeke).

2.1.L. Jan De Lichte zat hier in het bos *Raspaillebos*, dat dan nog groter was als nu, met zijn bende rovers en moordenaars. Dat was nog in de tijd van de heerbanen en de postiljons. Die van de postiljon durfden nooit door het bos en ze beloofden als ze erdoor geraakten Onze-Lieve-Vrouw lof te doen. Maar ja, als ze eruit geraakt waren, haastten ze zich om voort te gaan en ze deden Onze-Lieve-Vrouw geen lof. Maar het paard viel op zijn

knieën⁽⁴⁾ en daarmee konden ze dan toch niet voort.
Dat is een legende en dat is echt gebeurd.

*
**

Fiel K. (verteller 4, 73 jaar) van nature uit zeer zwijgzaam. Het vroeg een extra-inspanning om te vertellen over een onderwerp waarin hij niet gelooft. Het harde leven als mijnwerker deed bij hem zo veel realiteitszin ontstaan dat hij geen superstitie kan aanvaarden. Verteller 5, Marie L. (71 jaar), huishoudster, is zeer vlot in de omgang met mensen. Door haar mimiek en gebaren kan ze duidelijk maken hoeveel schrik van kludde ze moet gehad hebben toen ze nog een kleuter was.

Smidje Smee

4.1.SP. Op zekere dag was Onze-Lieve-Heer op gang met Sint-Pieter. En hij had zijn stok bij en hij was gebroken.

Maar hij zegt tegen Sint-Pieter: "Dat we nu een smid vonden, we konden hem doen maken."

En Sint-Pieter komt bij de smid en hij zegt: "Ik heb hier mijnheer zijn stok. Zoudt gij hem willen maken?"

"Oh neen!" zegt hij, "ik heb te veel werk!"

Hij gaat terug bij Onze-Lieve-Heer en hij zegt: "Ja, de smid wil hem niet maken."

Onze-Lieve-Heer komt mee en hij zegt: "Smidje Smee, ge moet mijn stok maken", zegt Hij, "en ge moogt kiezen tussen de hemel, zeven jaar ijzer en staal, en ge moogt nog drie wensen doen." zegt Hij.

Smidje Smee kijkt. "Hewel", zegt hij, "ik zal hem maken." zegt hij.

Daarmee kreeg hij die drie wensen ook nog. "Hewel", zegt Onze-Lieve-Heer, "wat is dat?"

"Ik heb een zetel staan, en wie er in zit, ik wil niet dat ze er nog uitkunnen, ze kunnen er niet meer uit."

"Dan: ik heb een appelboom staan in mijn hof en wie er in zit, die kan er ook niet meer uit."

"En het derde?" zegt Onze-Lieve-Heer.

"Ha", zegt hij, "dat is een beursje", zegt hij, "en wie er in zit, kan er ook niet meer uit."

Daarmee, Onze Heer zegt: "Ja, het is goed! Ge zult het allemaal hebben."

---

(4) Volgens deze vertelster voor de kapel die zich aan de voet van de Bosberg bevindt (zie foto).

En smidje Smee gaf maar op⁽⁵⁾ zijn aambeeld. Ja maar, na de zeven jaren kwam de eerste duivel toe.

"Smidje Smee", zegt hij, "gij moet mee!" zegt hij, "uw zeven jaren zijn om", zegt hij.

"Ha!" zegt smidje Smee, "maar zo kan ik toch niet meegaan! Kom maar mee in de keuken. Ge moogt daar wat rusten, terwijl dat ik mij ga wassen" zegt hij, "zet u maar in de zetel."

Hij zet zich in de zetel, maar hij kon er niet meer uit, hé!

Smidje Smee zegt tegen zijn vrouw: "Kom, neem dat dik zeel daar, we gaan hem een keer een goede rammeling geven."

En de duivel zegt: "Laat mij los", zegt hij, "ik zal niet meer terugkomen!"

De tweede dag, de tweede duivel.

"Smidje Smee, ik ben de duivel en jij moet mee naar de hel!"

"Ja maar", zegt smidje Smee, "ik moet mij toch eerst wassen!"

"Ja maar, ik zit in uw zetel niet, zè!"

Maar hij kijkt door het venster en hij ziet daar die schone appelaar.

"Gij hebt schone appels, smidje Smee!"

"Ja, ge moogt er twee, drie afdoen, om mee te doen naar de hel", zegt hij.

De duivel erop, maar hij kon er ook niet meer af, hé. Allez, smidje Smee hem weer goed afgedroogd⁽⁶⁾.

Weer: "Laat mij los! Ik zal niet meer terugkomen!"

De derde dag kwam Lucifer. "Ha, smidje Smee! Gij moet mee, maar ik ga in uw zetel of in uw boom niet, zè!"

En smidje Smee had zich gewassen en zijn vrouw weende. Allez, smidje Smee weg met Lucifer. Maar onder de baan zegt hij:

"Zou ik niet mogen een beetje eten?"

"Bah ja", zegt Lucifer.

En hij deed dat beursje open en hij nam er een beetje brood uit.

"Ik heb horen zeggen dat gij u kunt zo groot maken als een huis."

"Ja", zegt Lucifer.

En hij maakte zich zo groot als een huis.

(5) geven op: slaan op.

(6) iemand afdrogen: iemand een pak slaag geven.

"Oe!" zegt hij, "maak u terug weer zoals ge waart, zè!"
zegt hij.

Daarmee, als ze nog een eindje verder waren, zegt hij tegen Lucifer: "Ik heb horen zeggen dat gij u kunt zo klein maken dat ge in dat beursje kunt."

"Ah ja", zei Lucifer.

En hij maakte zich klein en smidje Smee: het beursje over / Lucifer /. Toe! En smidje Smee kwam weer naar huis. Lucifer weer ook eens goed afgedroogd en hij zei: "Laat mij los! Ge moet naar de hel niet komen!" zei hij.

En Lucifer weg.

Maar smidje Smee werd ziek.

"Ja", zei zijn vrouw, "ge hebt dat staal gevraagd, maar nu moogt gij in de hemel niet!"

"Ja", zegt hij, "als ik sterf, geef mij een voorschot mee!"
zegt hij.

En zijn vrouw had hem meegegeven, zijn voorschoot, en hij kwam aan de deur bij Sint-Pieter. Smidje Smee geklopt en Sint-Pieter kwam opendoen.

"Ja, smidje Smee, ge moet naar de hel!"

"Ik heb horen zeggen dat het in de hel zo warm is."

"Ah ja!" zegt Sint-Pieter.

"Mag ik dat dan eens zien?"

Sint-Pieter liet hem eens kijken.

"Maar ik heb ook horen zeggen dat het in de hemel zo schoon is", zegt hij.

"Ja maar", zegt Sint-Pieter, "ge moogt hier niet binnen!"

"Laat mij toch maar eens zien!"

En Sint-Pieter zette de deur op een spleet; hij wierp zijn voorschoot binnen en hij kroop erop.

"Ja maar ja!" zei Sint-Pieter, "ge moogt in de hemel niet!"

"Sint-Pieter, ik ben in de hemel niet, ik ben op mijn voorschoot en dat is mijn eigen!(7)"

---

(7) dat is mijn eigen: dat is mijn eigendom.

Kludde aangehouden

De "kludde" als landbouwwerktuig

4.2.Sg. Kludde met zijn keten, dat waren boerenzonen die bijeen gingen kaarten 's avonds, hé, en de ene was ook een beetje slimmer dan de andere. En dan liepen ze met een ketting rond, met een laken of een berevel⁽⁸⁾ aan. Maar als ze dan buiten kwamen, de anderen, kroop hij op de rug en ze moesten hem dan naar huis dragen, hé. Maar ja, in die tijd waren de mensen vol schrik, hé. Ze waren benauwd als ze kludde hoorden. En als dat een hele tijd geduurd had, zegt de burgemeester: "Dat moet hier toch een einde nemen", zegt hij. "Mijn bevolking zo'n schrik aandoen!"

En hij had de politie ontboden, en hij zegt tegen de kommisaris: "Dat valt er hier voor!"

En de kommisaris zegt: "Het is goed! Ik zal u mannen sturen."

En dat was ene, en die had zich verkleed in een zeer oude man. En kludde met zijn keten kwam weer af al rammelend en hij zegt: "Ha! Ge moet mij naar huis dragen, zè!"

"Toe!", zegt hij, "Kludde met uw keten, ik kan u naar huis niet dragen." zegt hij. "Kijk maar eens hoe mank ik ben."

Maar kludde kroop er toch op, op zijn rug, maar hij / de oude man / hield hem vast, hé, en hij schuifelde op zijn fluitje en de andere politie kwam toegelopen.

(8) Rechts van de Dender vervult kludde de rol van de weerwolf. De zegspersoon bedoelt waarschijnlijk een wolvenvel.

"Oh! 't Was om te lachen", zei hij⁽⁹⁾.

"Ja ja!", zegt de politie, "het was om te lachen: we doen u mee in de gevangenis", zegt hij.

En hij zat er binnen, hé!

Stalkaarsen

x. En dat van die lichtjes?

4.3.Sg. Dat was van stalkaarsen, dat ze zegden. Dat was ook dat ze zegden: "Zie de stalkaars!"

En als ge uw vinger uitstaakt, kwam ze erop. Ha ja, dat waren allemaal dingen die de mensen vertelden. Ge dacht op de duur: hoe is het mogelijk⁽¹⁰⁾? Ja, op de duur, de ene maakte de andere benauwd.

Spook ontmaskerd

4.4.Sg. Maar er waren twee broers en de ene moest bij de smid gaan om een omschijn⁽¹¹⁾ van een paard, hé. En de andere broer zei: "Ja, ik ga hem eens benauwd maken."

Maar hij / degene die naar de smid ging / had zijn omschijn weer mee van bij de smid, hé. En hij kwam een paar keer rond hem lopen. Maar al met eens gaf hij / de eerste broer / hem / aan de tweede broer / een slag van dat omschijn.

"Oeijejoei! Ik ben uw broer!"

"Nee! Nee! Gij zijt mijn broer niet! Ge zijt een spook!"
En hij rolde in de gracht en hij had het zitten.⁽¹²⁾

Maar vroeger werd dat allemaal verteld om de kinderen schrik aan te jagen, zodanig dat ge soms niet meer durfde slapen gaan.

5.1.Sg. En dat de kinderen 's avonds niet durfden buiten gaan. Uw moeder zei toch dikwijls: Marcel^(12bis), pas toch op zè, dat ge de kinderen niet té bang maakt."

---

(9) Hij: (hier) Kludde.

(10) bedoeld wordt: hoe is het mogelijk dat ze mekaar zoveel schrik konden aandoen?

(11) een omschijn: dwarshout met kettingen waardoor een paard voor de zwenge gespannen wordt; de zwengel zelf wordt vooraan het voertuig gehaakt.

(12) hij had het zitten: (hier) hij was dood.

(12bis) oom van verteller 4.

Een kaars onder de "zulle"

X. Hebt ge dan nooit horen vertellen dat er remedies waren tegen die stalkaarsen ?

4.5.Sg. Dat waren dan ook allemaal fabeltjes. Ze zegden dan : " *Ge moet iets onder uw zulle(13) steken.*" ofwel : " *De bruine paters(14) van Edingen zullen komen.*"

En de paters kwamen dan *lezen(15)*, en dan was dat gedaan. Maar wat zij kwamen doen ?

X. Wat moest ge dan onder uw *zulle* leggen ?

4.5.Sg. Onder de *zulle* van de deur.

X. Maar wat ?

4.5.Sg. Was dat nu om de kwade geesten buiten te houden ?

5.2.Sg. Was dat nu gewijde kaars ?

4.5.Sg. Gewijde kaars of iets anders : ge moest toch altijd bij de pastoor gaan.

5.2.Sg. Dat was dan gewijd en dat moesten ze dan onder de deur steken en dan konden ze niet binnen. Dat stelde de mensen gerust, hé.

4.5.Sg. Ja ! Allemaal iets dat op niets trok ! En als er ene was die zegde dat dat niet bestond, geloofden ze hem niet. Maar ik was daar mee niet weg(16), zè !

Kludde herkend

5.3.Sg. Want zelfs hebben ze kludde eens ontdekt. Dat was ene die een heet strijkijzer meegenomen had. Dat rappeleer ik mij nog goed, dat ik dat horen vertellen heb. En hij kwam en hij had het strijkijzer onder het laken gestoken. En natuurlijk, een heet strijkijzer, ge kunt peinzen ! En daaraan was hij(18) dan 's anderendaags verraden. Hij had dan een teken dat hij verbrand was en daardoor was hij verraden. Maar natuurlijk bleven de kinderen die schrik dragen omdat ze wisten dat dat daar

---

(13) zulle : drempel.

(14) de bruine paters : Kapucijnen.

(15) lezen : bidden.

(16) ik was daarmee niet weg : ik geloofde daar niet in.

(17) hij : (hier) de persoon die Kludde wilde herkennen.

(18) hij : (hier) Kludde.

zat / achter de kerkmuur in *Moerbeke* /. Dat wou niet zeggen dat hij daar elke keer zat, maar dat was toch mogelijk. En daarmee, als ge daar / aan de kerkmuur te *Moerbeke* / kwaamt, vielt gij aan het lopen.

Een verzonken kasteel

De Molenberg tijdens de overstroming van de Marke, oktober 1974

- 4.6.Sh. Van de *Molenberg* — grens Moerbeke-Viane —(19) hebben ze nog gezegd dat er daar een verzonken kasteel gestaan heeft, maar...
- X. Welke berg ?
- 4.6.Sh. De *Molenberg*, maar nu is hij afgehoogd, hé. En dan zagen ze daar ook van die stalkaarsen op.
- 5.4.Sh. Ik kan niet meer zeggen waardoor ze zegden dat dat kasteel verzonken was. Was dat nu omdat ze niet kristelijk waren ?
- 4.6.Sh. Dat was altijd, hé, als ge niet kristelijk waart, waart ge verdoemd of verzonken.
- X. Hebben ze dat kasteel nooit gevonden(20) ?
- 5.4.Sh. Neen. Ze hebben daar nochtans fel afgehoogd. Wij gingen daar altijd spelen. En wij vertelden dan onder mekaar over dat verzonken kasteel.
- X. Wat vertelde gij toen ?

---

(19) Molenberg : helling gelegen op de grens van Moerbeke en Viane (zie foto).

(20) Ondertussen zouden stukken muur en een eiken balk gevonden zijn tijdens de rechttrekking van de Marke.

5.4.Sh. Dat er daar vroeger een kasteel op gestaan had en dat er daar geen kristelijke mensen op woonden en dat dat dan verzonken is. We waren ook soms benauwd en dan vertrokken we. Dan zegden wij, moesten er hier nu nog eens oneraardse gangen zijn, en het valt in, en wij komen in die oneraardse gangen terecht, dan geraken wij er niet meer uit.

X. Maar ze zegden nooit iets over spoken.

5.4.Sh. Jawel ! Dat herinner ik mij nog goed. Het was doordat er spoken woonden dat dat kasteel verzonken is. En wij waren benauwd, zodanig, dat wij weggingen.

*
**

Verteller 6, Georges C. (70 jaar), onderwijzer, wilde graag helpen maar vroeg bedenktijd, vertelde zeer kalm, zonder mimiek of gebaren. Hij heeft vooral gezocht naar het merkwaardige in de Volkskunde.

De legende van Sint-Paulus

6.1.V. Daarmee, om voort te spreken van die Paulus : in die tijd was er armoede. En de vruchten, als er regen was, werd dat geel, hé. Wat deden de mensen in de tijd ? Het eerste was naar mijnheer pastoor, voor alles, hé, 't was voor alles !

Mijnheer pastoor zei : *" Wij gaan lezen(15), hé ! Beeweg doen ! "* En vermits dat ginder aan *Sint-Paulus* (Galmaarden) was, werd er een beeweg gedaan en terzelfdertijd werden er broodjes gebakken. Roggebrood : ze hadden weinig eten en ze offerden nog een deel van hun brood. Dat was een offerande, hé. Juist gelijk in de oude tijd, dat was allemaal voor...

Ze offerden hun brood, de boeren gaven een deel rogge mee, 't werd gebakken en daar werden dan duizenden broodjes van gemaakt, ronde bollekes, de grootte van een marbel of iets dikker. En de pastoor kwam mee naar de kapel / van *St.-Paulus* /. Die bollekens werden gezegend en ze werden uitgeworpen, gelijk als hier / te *Geraardsbergen* / de *mastellen*. De boeren grepen dat. Ze raapten dat op, op de grond en ze staken dat in hun akker. En ze geloofden vast als die bollekens verteerd waren, dat die ziekte daar uit was, dat dat graan beterde. En dikwijls dat dat gebeurde dat dat graan beterde als het beter weer was. Dan begon dat op te komen bij de mensen en ze zegden : *" Zie ! de Heilige Paulus heeft ons geholpen ! "*

En dat is een feest. En het voorafgaande van dat feest, dat werd gevierd in al de omliggende gemeenten, 't is te zeggen ze Vier-

den mee! Al die mensen gingen te voet en die een pauwelbroodje of twee kon vangen, bracht dat mee en ze bewaarden dat in huis allemaal voor in hun akkers, in het graan. En vooraf, enige dagen vooraf in die week die Sint-Paulus voorafging, werden er in *Galmaarden* mannen uitgezonden — een soort herauten, zullen we zeggen — en die droegen een zak opgebonden, die breedte 10 cm ongeveer, en hier over de schouders, al voren, en hier toegebonden, gelijk de riemen van een lancier; met een zware stok. En alle vijf stappen riepen ze een keer: "Pluik!" wat dat betekent weet ik ook niet; ge hebt dat misschien nog gehoord, of uw pa —, "Pluik!" En ze hebben gezegd dat ze verleden jaar tot in Geraardsbergen geweest zijn. Dat was om de mensen te verwittigen: "Zie, zondag komt ge naar Sint-Paulus!"

En daarachter was er een feest, hé. En alle jaren was er een nieuwe Paulus die gekozen werd. Die moest dan te paard rijden, hé. Als ik geweest ben, was dat de zoon van Leopold Durieux / *Moerbeke* / zijn broer.

Die man is nu al dood, maar die zoon leeft nog.

X. Gingen de *pluiken* dan ook iets ophalen bij de mensen?

6.1.V. Geld, hé! Dat was dan voor hun feest, hé.

X. Dus niet voor de broodjes.

6.1.V. Nee, nee. De boeren gaven de rogge, hé. En dat werd gratis gebakken. Dat geld was voor hun feest, voor hun souper. Wanneer die souper feitelijk was, dat weet ik niet; ik geloof dat dat 's avond is. 's Avonds, misschien in de week; en iedereen gaf iets, misschien een halve frank, misschien een frank, twintig centiemen.

Dat is dus wat betreft die Sint-Paulus.

Hoerejagen

6.2.V. Dan was er nog een ander spel: hoerejagen: En daar heb ik lang op gestudeerd⁽²¹⁾. Wij hadden onze hoer, hé. Die stond aan Honorine / *Heuvelstraat*, *Moerbeke* / tegen de gevel. Op dat hof waren er veel jongens. Onze hoer was zo een steen, zè, toch wel van zestig, zeventig centimeters hoog en vijftig breed aan de basis. We moesten hem voortrollen met twee, drie mannen. En de kop was plat. En we zetten hem in het midden van

(21) Bedoeld wordt dat hij lang nagedacht heeft over de verklaring van de naam "hoerejagen".

de straat, hé, en daar zetten we een kleinere steen op. En we deden een stap of tien⁽²²⁾ en dan gooiden we daarnaar om die bovenste daaraf te krijgen. Dat was hoerejagen.

X. En waarmee gooide u dan ?

6.2.V. Met stenen. En dat kwam heel zeker voort uit de Gewijde Geschiedenis, dat de vrouwen die overspelig waren, dat ze gestenigd werden. Dat is mijn gedacht. Ik kan het anders geen uitleg geven. Dat veronderstelt de hoer / die steen stelt de hoer voor /, 't is vandaar dat het voortkomt. 't Is van de tijd van Kristus. Ge weet toch dat ze bezig waren, een vrouw die overspelig was, gebonden en dat Hij zei : "*Die onschuldig is, mag de eerste steen werpen!*"

En dat bestond, stenigen, zè! Ze smeten erop tot als ze dood waren. Ik peins dat dat daarvan voortkomt. Dat⁽²³⁾ was zo een gebruik voor kleine jongens.

X. Tot wanneer hebben de vertelavonden zo geduurd ?

6.2.V. Tot de oorlog van 1914. Daarna is dat allemaal achtergebleven. We moeten zeggen dat het verplicht onderwijs dan gekomen is.

Deugnieterij

6.3.Sg. En dan hadt ge zo veel deugnieterij 's avonds. Als ze wisten dat er zo een oude man of een oud vrouwke was, wachtten ze die af, hé. En ze rammelden met kettingen en ze gingen soms zo ver als het een oude mens was, dat ze op zijn rug sprongen. En dat ze zich deden dragen van die vent tot als ze bijna thuis waren, of tot ze voorbij hun huis waren en dat ze er dan afsprongen. En die mensen durfden niet omkijken, zo een schrik dat ze daarvan hadden en ze geloofden daarin, hé.

X. En wat dachten ze dan dat dat was ?

6.3.Sg. Ze peinsden dat dat een duivel was, hé, een duivel die kwam, hé. Ze geloofden daarin. Dat is onwetenschap van vroeger, hé.

De " wolf "

6.4.St. Ik heb mijn grootvader nog horen vertellen dat zijn koeien de wolf hadden. Ik heb daar ook op gestudeerd van de week en ik peins wel dat ik het gevonden heb. De wolf is gewoonlijk hongerig in de winter. Hij is mager. Hij komt uit het bos als hij geen reserve meer bezit. En die koeien zagen eruit als

(22) We deden een stap of tien : we gingen een tiental stappen achteruit.

(23) Dat : (hier) dat spel.

uitgemergelde wolven. En die boeren zegden: "Mijn koe heeft de wolf".

Dat zijn allemaal ziekten die verdwenen zijn van het ogenblik dat de boeren geld genoeg hadden om hun koeien bij te voeden in de winter. (...) En wat deden de mensen vroeger? Ze deden de paters van *Edingen* komen, die paters die natuurlijk geleerde mensen waren. Ze wilden dat geloof aan die mensen niet afpakken. Ze gaven de indruk dat dat wel echt was, dat ze van de wolf hadden, dat het een straf was. En de mensen gingen bedevaarten en ze beloofden missen en wat weet ik allemaal en 's avonds paternosters lezen. En als de koeien buiten konden, was het gedaan.

Een verzonken kasteel

- 6.5.St. In *Viane* op de *Molenberg*, daar heeft een kasteel gestaan van Egmont. En daar moeten de Romeinen geresideerd hebben, want de oude molenaar, *Driesschaert*, als hij nog verbouwingen gedaan heeft, heeft hij daar Romeins geld uitgehaald, uit de grond. Ze hebben dat waarschijnlijk nog. Ik kan niet anders denken dan dat dat een tumulus was — een tumulus, ge weet wat dat was, een begraafplaats —. Maar mijn moeder heeft mij nog verteld dat ze daarvan wist dat er daar een molen stond, een windmolen. Vandaar de naam *Molenberg*.

Dwaallichten

- 6.6.Sg. En 's avonds zagen ze daar altijd kaarsen op branden en ze heetten dat stalkaarsen en ze hadden schrik daar te passeren. Maar feitelijk zijn dat glimwormen. Het kan niet anders. En dat was voornamelijk zo als het mistig weer was.
- X. En waarom hadden ze daar schrik van?
- 6.6.Sg. Hewel ja, ze peinsden: een kaars 's nachts op een berg, wie komt dat doen? Een duivel! Er waren maar twee soorten wezens die invloed hadden: de engelen en de duivels. En God, dat was de man die strafte. De duivels kwamen om de mensen te straffen en te vernietigen.

Een terugkerende dode

- 6.7.Sg. Er was hier ook een mens die bij ons kwam werken, hé, *Emiel* en die was van de *Buizemont* hier. En die was dan ook getrouwd en de moeder van zijn vrouw had de naam van tovenares, en *Miel* heeft mij nog verteld: alle nachten om twaalf uur kwam

ze kloppen op Miel, kwam ze hem wakker maken. En op een keer is hij boven getrokken met de schrik op zijn lijf en hij zei: "Wat moet ge hebben? Moet ge missen hebben? Ik zal ze doen."

En ze heeft niet geantwoord en hij heeft nooit meer iets gehoord.

Ik zeg: "Gij hebt gedroomd, jong!"

"Neen, neen," zei hij, "echt waar!"

En ge kondt hem dat niet afdoen⁽²⁴⁾.

X. Was die dan dood?

6.7.Sg. Ja, en ze kwam weer, hé! Ze kwam weer, hé!

X. Dat was dan familie van hem?

6.7.Sg. Ja, dat was de moeder van zijn vrouw. Maar in die tijd waren er veel die weerkwamen zozegd, maar dat was om de mensen missen te doen doen. Ze kwamen kloppen, hé, en dan peinsden ze: we hebben nog schuld, we gaan gauw 's anderendaags geld dragen. Daarmee waren ze gerust! Dat waren die terugkerende geesten die ik hier opgeschreven had.

Scharminkelen of kwadebeest jagen

6.8.V. Scharminkelen, t.t.z., — dat gebeurde veel in die tijd, hé —. De jongens gingen uit vrijen, vrijden twee-drie jaar, ze werden intiem; ze kregen betrekkingen: ze kregen een kleine. De pastoor riep dat af: "Zoveel geplekte van 't jaar! Geplekte!" Zonder papa, hé. T.t.z. ze hadden wel ene papa, maar geen normaal gezin, hé. Ik heb hem dat nog horen afroepen: "Van 't jaar: 21 geboorten en 2 geplekte" riep hij af op zijn preekstoel. En als die meiskens daar zaten, dat was natuurlijk erg! Als dat gebeurde en die jongen trouwde dan met een ander meisje jaagden ze de kwadebeest⁽²⁵⁾. De familie van dat meiken met een bastaard, met potten en pannen en kettingen en met stenen smijten en van alles, hé!

X. Dat was de dag dat hij trouwde.

6.8.V. Ja, dat was die dag!

X. Was dat als ze naar de kerk gingen?

6.8.V. Naar de kerk of naar het gemeentehuis, en dan liepen ze daar achter.

(24) ge kondt hem dat niet afdoen: ge kondt hem dat niet uit het hoofd praten.

(25) de kwadebeest jagen: charivari houden.

En dan, van als de politie een beetje verstrengd is, was dat afgelopen. We hebben daar nog een deel van gezien in — hoe was het daar nog weer: de pastoor van Zichem of zoiets? met pastoor Munte.

X. De heren van Zichem.

6.8.V. Hebt ge dat niet meegevolgd? Maar ge zijt gij niet veel thuis, hé.

X. Op wat moment was dat?

6.8.V. Als dingen, de broer van — ja, mijn memoire! — ge hadt daar twee gebroers en die kregen ruzie, de filosoof.

X. Ah! Dat was de filosoof van Hagem. Ja! nu begin ik het mij te herinneren. Titten en Naten.

6.8.V. Ja, en de broer die kreeg ruzie en die ging achter ene, hewel, die Patatje hebben ze dan doen op straat lopen met rammelende dingen achter hem. Dat is *scharminkelen*, maar hier is dat *kwadebeest jagen*.

X. En waar zeggen ze dat *scharminkelen*?

6.8.V. Al het noorden, hé, in *Gent* en die kanten.

Godsdeel

6.9.V. En dan hebben we godsdeel. 'k Weet niet of dat dat nog bestaat.

X. Ja! Als het hetzelfde is, peins ik wel!

6.9.V. 't Daags voor Nieuwjaar lopen de jongens de huizen af en roepen ze: "*Godsdeel, pak de koe bij 't zeel, pak 't varken bij zijn gat en loop ermee naar de stad!*"

En dan gingen ze binnen en kregen ze een wafel of een koek of centen of zo. 't Is gewoonlijk geen school, hé, 't daags voor Nieuwjaar. Met Driekoningen liepen ze ook rond, hé, verkleed, al van die liedjes te zingen.

X. Kent ge nog zo van die liedjes?

6.9.V. Nee! Albert Witjen die kon er nog, maar ik en ken er geen meer. 'k Peins wel dat ik er hier nog moet hebben, zè.

*"Daar kwamen drie koningen met ene ster (bis),
Zij kwamen van bij en zij kwamen van ver (bis)."*

Daar waren verscheidene stroofjes, zè, maar ik ken die stroofjes niet meer. Er zijn zelfs boeken waar dat instaat.

Een steen dragen

- 6.10.V. En dan is er hier nog iets, zè, bij huwelijken. Een steen of een man bij het huwelijk. Als er ene zijn lief faalde, dat het afge- raakte of zo, hetzij door de schuld van het meisje, hetzij door de schuld van de jongen, op zijn trouwdag 's avonds, kreeg hij gewoonlijk een steen aan zijn deur.
- X. En wie kwam dat dan doen ?
- 6.10.V. Ge weet wel, altijd dezelfde deugnieten die niets te doen had- den 's avonds hé.
- X. Niet de familie ?
- 6.10.V. Soms wel de familie van het meiske die hij had laten zitten, dat gebeurde wel soms. En een strooien man in een boom, een man in zetten of een vrouw in zetten. Dat gebeurde ook, zè !
- X. Bij de jongen ?
- 6.10.V. Ja, bij de jongen.

Een vliegend monsterbeest

- X. Vorige keer hadt ge iets verteld dat uw vader tegengekomen was.
- 6.11.V. Ja ! Ja ! Ze waren daarvan overtuigd en ze liepen daarvan, hé !
- X. Wat was dat eigenlijk ?
- 6.11.V. Wat voor beest dat dat was, dat weet ik niet, dat kan ik niet zeggen.
- X. En hij had de takken zien afknakken ?
- 6.11.V. Horen afknakken ! Horen afknakken ! Horen kraken ! Hector / schoonbroer van 6 / heeft het hier ook verteld. Oh, die mens, ge zoudt hem dat niet kunnen *afdoen*(24). Hij heeft mij dat meer dan eens verteld. Dat was een grote beest, een monsterbeest en die vloog hen voorbij, voorbij en die kraakte al de takken af. En zij lopen ! Lopen ! En hij had een geweer bij zich, hé ! Want hij ging nooit buiten 's avonds zonder zijn geweer. En niet durven schieten ! Ja, daar was niets aan te doen : dat waren monsters die u achtervolgden.

*
**

Amanda W. (nr. 7), bijna 70 jaar, hield vroeger een herberg. Ze was zeer bereidwillig. Daar ze wist dat ik een volkskundig werk maakte, had ze er zich op voorbereid te vertellen. Haar man, Charles H. (nr. 8, 70 jaar) voelde zich een weinig onwennig. Via vragen kregen we van deze arbeider toch een sage op band.

Geen heks ?

7.1.St. Er was eens een vrouw en die had een klein kind. En beneden haar *lochting*(26) woonde er een vrouw en die vrouw die dat klein kind had, hield winkel. En als die vrouw de *lochting* opkwam, liep ze met dat kind weg: ze hadden haar benauwd gemaakt dat ze het zou betoverd hebben. En die vrouw waar ze met dat kind naartoe liep zei: "Och! Doe dat allemaal niet, dat is niet waar."

En op een zekere keer was dat oud vrouwtje op die *vrouw haar nek*(27) zonder dat ze het wist. En ze heeft dat kind daar vertroeteld en dat kind heeft niets gehad. En dat kind leeft nog en het is al een oude vrouw.

Het Iffraken

X. Amanda, gaat ge nu nog eens vertellen van het Iffraken ?

7.2.V. Hewel, in onze buurt / *Atembeke* / is er een grote *Raspaille*, een groot bos dat *Raspaillebos* heet, en er staat een kapelleke in. En ze zeggen daar het Iffraken(28) tegen.

En daar gingen veel mensen 's nachts, als ze tandpijn hadden, nog geweest, die daar gingen bidden, voor zere tanden. En er stond daar een *borreke*(29), en ze namen een beetje van dat *borrekeswater* om hun tanden te genezen.

Sint-Adriaan

X. En naar Sint-Adriaan(30), wat gingen ze daar doen ?

7.3.V. En dan staat er daar nog een hof, en daar staat Sint-Adriaan en daar gingen ze rond bidden om niet op hun knoesels(31) te stampen als ze dikke klompen droegen.

Van de alf verleid

X. Hewel Charles, vertel nog eens van van de alf verleid zijn.

8.1.Sg. Hoe was ik dat begonnen ? Ik weet dat niet meer !

(26) een lochting : een moestuin.

(27) op die vrouw haar nek : bij die vrouw.

(28) het Iffraken : oud gepolychromeerd madonnabeeldje, gesneden in hout; bevindt zich in het Raspaillebos (zie voetnoot 3). Men ging er op bedevaart ter genezing van de tandpijn (zie ook Het Oude Land van Edingen en Omliggende I - 1973, 67).

(29) borreke : bron.

(30) St.-Adriaans(bron) : ook Steenborre genaamd; bevindt zich op de grens van Moerbeke en Onkerzele, behoorde toe aan de St.-Adriaansabdij.

(31) een knoesel : een enkel.

X. Wat was dat, hé ?

8.1.Sg. Dat is met het donker dat ge uw baan niet meer vondt, dat ge verloren liept en dat ge altijd rondgingt en dat ge altijd op hetzelfde punt weer uitkwaamt.

X. Hebt gij dat van zijn leven nog voorgehad, Charles ?

8.1.Sg. Neen, nooit, want ik ging met de klaren⁽³²⁾ naar huis.

Kuldde ... of de horlogeketting

8.2.Sg. Er was zo eens ene en hij had een grote horlogeketting aan, hé. En hij peinsde ook dat er ene afkwam en hij viel aan het lopen en als hij moe was, stond⁽³³⁾ hij. Maar dat was die ketting die altijd opeensloeg. En hij had op⁽³⁴⁾ dat het kludde was, die daar was. En hij was benauwd van zijn eigen horlogeketting.

Jan de Lichte

X. En wat vertelden ze over Jan de Lichte ?

8.3.Sh. Jan de Lichte, die zat hier in de omstreken, hé ! Dat hij alles kapot sloeg en dat hij alle bandietenstreken uitving, hé. En dat er een vertinder⁽³⁵⁾ lag te slapen en ze pakten zijn dingen en ze goten zijn vertinsel in zijn mond.

*

**

Ik hoopte dat Madeleine P. (verteller 9, 55 jaar) zich nog iets zou herinneren van de verhalen van haar overleden schoonvader, die de reputatie had een buitengewoon verteller te zijn. Daarvan herinnerde ze zich echter niet meer. Ze had evenwel een kennis (relatie) die haar soms verhalen vertelde.

Paasnagels

9.1.St. Julieke vertelde ook dat wie 's avonds geen paasnagel had en voor het donker niet binnen was, dat ze altijd in de gracht gesmeten werden. Dat waren dan waarschijnlijk ook zij die omgingen met de kwade geesten.

Stallen betoverd

9.2.St. En van als ze zo hele stallen betoverden ! En dat ze 's nachts hoorden lawaai maken. Jef zijn vader heeft dat nog gezegd. En

---

(32) met de klaren : voor het donker was.

(33) stond hij : bleef hij stil staan.

(34) iets ophebben : iets denken.

(35) een vertinder : een vertinner.

dat ze niet zagen dat er iemand was. Dat moesten toch mannen zijn die een zekere sterkte hadden.

*
**

Vertellers 10 (Nathalie K., 47 jaar, huishoudster), 11 (Pierre K., 40 jaar, bediende) en 12 (Remi G.) zijn zeer goede kennissen. Er was dus geen probleem om hen te laten vertellen. Ze herinneren zich de meeste sagen uit de vertelavonden die ze nog meegemaakt hebben.

Een voorspelling aan Leonie

10.1.Sg. Hewel, Leonie was een vrouw van Onkerzele en dat was ene die veel, veel dronk. En ze was in verwachting en ze komt een andere madame tegen en ze begon haar rokken op te heffen en voor die madame te dansen. En die vrouw was natuurlijk geaffronteerd en ze zegt: "*Hewel, ik wens u toe dat ge met een een danser op de wereld komt.*"

En inderdaad, als die jongen geboren werd, had hij een malheureuze marche.

Ontmoeting met een zwarte gedaante

10.2.Sg. Fabienne, die moest van de *Galg*⁽³⁶⁾ komen en als ze daar aan het kapelleken kwam / op de hoek van de Nieuwe Baan en de Koppenollestraat /, kwam er een zwarte gedaante altijd op haar tenen kloppen. En natuurlijk, ze had daar schrik van en ze overlegt zich: "*Ja, wat zou ik nu kunnen doen om dat hier nu kwijt te geraken?*"

En ze begint met zich een kruis te maken en ze *leest* en die gedaante verdween. En natuurlijk is ze aan het lopen gevallen en als ze bij ons kwam, heeft ze dat dan verteld. En ze is nooit meer alleen durven passeren aan dat kapelleken. Haar ouders moesten haar altijd vergezellen.

11.1.Sg. Ik rappeleer mij dat nog: Fabienne kwam daar toegelopen zo wit als een haas en buiten adem. En ze vertelde dat ze van boven afgekomen was, ah ja, ze woonde daar boven aan de *Galg*, en als ze beneden gekomen was aan dat kapelleken / de hoek van de Nieuwe Baan en de Koppenollestraat /, van achter het kapelleken kwam er almeteens een grote zwarte driehoek. Ik, als kind, heb mij dan de vergelijking gemaakt met zo een Lieve-Vrouw van Lourdes. Dat was een grote driehoek maar

---

(36) de Galg: wijk van Moerbeke.

zwart en hij kwam voor haar staan en hij trapte altijd op haar voeten. En een hele tijd niet geweten wat te doen. Ze kon effenaf niet bougeren, niet klappen of niet bougeren. Maar dan almeteens kwam ze toch weer tot zichzelf en maakte ze een kruis en zei ze: "Zijt ge van Ons Heer, blijf! Zijt ge van de duivel, ga weg!"

En dat zwart ding is weggegaan en ze is dan aan het lopen gevallen en ze is de zaal van Muske / van Marcel Herregodts / binnengevlogen.

De Galg

- X. Nu ge over de galg spreekt, gij weet daar nog iets van, hé?
- 12.1.Sh. De Galg, dat is voortgekomen van die mannen die de grote beheerders waren van het bos / *Raspaillebos* / en van de landerijen rond de *Galg*. En mannen die dan indertijd in het bos gingen stelen of op het land gingen stelen die werden dan op de *Galg* opgehangen omdat er daar een galg stond. En dan bleven ze daar hangen omdat ze dat de hele tijd van in het dorp zouden zien dat die daar opgehangen was. En dat was omdat ze die rijke mensen van de stad bestolen hadden op hun eigendom.

Van de alf verleid

- 11.2.Sg. In die tijd, toen de televisie nog niet bestond, in die lange winteravonden, kwam er een tante en een nonkel bijeen en nog een tante en een nonkel en werd er tezamen rond de stoof gezeten en werd er verteld. En wij, als de *gasten*⁽³⁷⁾, wij luisterden natuurlijk. En als ze dan vertelden van Cornelia en haar Raoul daar. Raoul dronk nog graag een glas en ... Maar hij had niet graag dat zijn Cornelia dat wist. En als hij dan eens moest overuren doen... Maar op een keer had hij toch *een goede snuif op*⁽³⁸⁾ en hij was op de morgen toegekomen. En dan kwam Cornelia vertellen dat haar Raoul van de alf verleid was. En hij was zeker in Geraardsbergen afgestapt⁽³⁹⁾.

Ja, want hij werkte in *Ecaussinnes* of in *Haine-Saint-Pierre*. En hij was in Geraardsbergen afgestapt en hij was te voet moeten komen en langs het *Borreken*⁽⁴⁰⁾ afgekomen — en daar is

(37) de gasten : de kinderen.

(38) een goede snuif ophebben : stomdronken zijn.

(39) Hij was in Geraardsbergen van de trein gestapt om te gaan drinken.

(40) het Borreken : deel van de Zikastraat dat grenst aan de Dr. Deroolaan (Moerbeke).

nù nog geen licht — en daar, zei hij, dat hij almeteens van de alf verleid was, en dat hij gelopen en gevallen had en dat hij een beetje geslapen had gelijk hij zo moe gelopen was. En op de morgen kwam hij toe, helemaal vuil en smerig, maar ja, zijn Cornelia was daar mee weg, hé. Maar de mensen vertelden dan dat ze van de alf verleid waren. Met de sneeuw ook nog een keer. Nu weten de mensen dat als ze in het hooggebergte gaan, dat ze moeten een bril aandoen want als ge in de sneeuw stapt dat ge daarvan blind kunt worden door de geweldige klaarte. In die tijd wisten de mensen dat niet en in zo een nacht als het gesneeuwd had, hadden ze gedood en gedood en kwamen ze 's morgens thuis toe en waren ze van de alf verleid.

Jef Kludde . . .

11.3.Sg. Ja, die mensen kondt gij alles wijsmaken wat ge maar wilde. Hier in *Moerbeke* hadden wij ook een Jef Kludde, hé. Hij woonde beneden het station. En Nora, zijn vrouw, en Jef, ook een sukkelaar die niet geleerd was, voor zijn brood te verdienen ging hij konijnevellen ophalen. Zijn echte naam heb ik nooit gekend: dat was altijd Jef Kludde. En dat was omdat, als hij jong was, dat nog een farceur was, zè. Met een wit laken en een ketting achter een haag gaan zitten en als er van *Viane* ene opkwam die zat was, kwam hij van achter zijn haag ram-melen. En dan sprong hij op die zijn rug en die moest hem dan naar huis dragen en van dan is dat de kludde, van dan zijn ze hem de kludde blijven noemen.

. . . herkend

X. Ja maar, en hoe hebben ze dat dan geweten, dat dat Jef was?

11.4.Sg. Ja maar, dat heeft een hele tijd geduurd voor de mensen klapten dat er een kludde was, hé. Maar dan is er ene geweest — dat rappeleer ik mij dat ik dat horen vertellen heb — dat was langs het kerkhof dat Jef dan zat. En dat was ene die hem een slag gegeven had. Allez! Dat weet ik zo juist niet meer hoe dat zat. Dat was ene die van op het kerkhof afkwam en die zozegd een dode was, en dat zou ook Jef Kludde geweest zijn. En dat die andere zei: "Ja maar! Wie dood is, moet dood blijven!"

En hij gaf hem een trek. En dat ze hem zo.. Dat hij bewusteloos lag, en dat ze dat laken van over hem getrokken hadden en dat ze zo gezien hebben dat het Jef kludde was. En van dan wisten de mensen dat er geen kludde was.

De boezende vrouw⁽⁴¹⁾ van de Boskouter

12.2.Sg. En dan hadt ge in de tijd van kludde langs de *Boskouter*, op de *Tien Dagwand*⁽⁴²⁾, de boezende vrouw en die kwam alle jaren weer, alle jaren als het graan schoon stond in zijn groei en bloei. En dat was alle jaren rond kermis *Bosveld*⁽⁴³⁾. En dat waren alle jaren hele plekken die in de grond gesmeten waren, die in de grond lagen. En de mensen zegden altijd: "Ja, de boezende vrouw is weer gepasseerd!"

Dat was indertijd niet waar, maar de mensen zegden de boezende vrouw, voor hen was dat de boezende vrouw. Maar meisjes en jongens van *Bosveld* en van op de *Galg* en van *St.-Paulus*⁽⁴⁴⁾ kwamen langs daar af. Ja, nu komen de jonge mensen met hun lief direkt binnen, maar toen bleven zij daar vrijen. En als de boer 's anderdaags binnenkwam, was het: "Ja! De boezende vrouw is weer gepasseerd!"

En dat was elk jaar hetzelfde rond kermis *Bosveld*⁽⁴⁵⁾.

Van de "maratten"⁽⁴⁶⁾ genezen

11.5.St. Ja, maar wij lachen daar nu allemaal mee, met die Jef Kludde en met de boezende vrouw, maar van de andere kant zijn er toch dingen waarvan ge moet zeggen: ah ja! Zoals ik nu, als ik kind was, had ik mijn knie vol *maratten* staan en als ik naar school ging, stampte ik tegen mijn bank en daar kwam altijd bloed uit. En ons ma had mij naar de *misteskens* gestuurd. Dat waren twee onderwijzeressen. En de jongste kon *maratten* aflezen. En ik daar toegekomen en als kind dat geëxpliceerd, dat mijn mama mij gezonden had. En ze heeft dat overlezen en daar van achter is ze uit het washuis gekomen met een strooitje en daar een kruisken mee gemaakt en zo. En ze heeft gezegd: "Ga op u gemak naar huis. Over een paar maanden zult ge ze kwijt zijn." Hewel, en nog geen twee maanden nadien was ik ze kwijt en ik heb ze nooit meer weergezien. Zie, ge kunt dat nu geloven of niet, maar ik had dat al zo lange jaren en was ze toch kwijt dan hé.

*
**

(41) de boezende vrouw: — (in de classificering van Sinninghe) varende vrouw, — volgens van Dale (I,297b) betekent boezen o.a. kloppen, slaan (slechts hier en daar voorkomend)

— eveneens de volkse benaming van een wervelwind die het stro hoog in de lucht zwiert.

(42) Tien Dagwand en Boskouter: velden langs Koppenhollestraat, Moerbeke.

(43) Bosveld: gehucht van Galmaarden, gelegen achter het Raspaillebos.

(44) Sint-Paulus: gehucht van Galmaarden.

(45) kermis Bosveld: derde zondag na Pinksteren.

(46) maratten: wratten.

Hilde D., dertiende en jongste verteller uit Moerbeke, 15 jaar!, heeft haar sagen vroeger bij haar ooms en tantes gehoord. Ze praat gemakkelijk en weet haar sagen met een enorme vlotheid, de nodige mimiek en gebaren aan de man te brengen. Haar interesse voor dit onderwerp blijkt uit het feit dat zij voor de lessen Nederlands een spreekbeurt over de volkskunde biezonderheden van Moerbeke voorbereidde. Op verscheidene plaatsen blijkt dat ze sagen en legenden gelezen heeft.

Het Uffraken

13.1.L. Het Uffraken, dat is een houten beeldje dat meer op een boom-schors gelijk dan op een beeldje. Als ge dat zoudt zien als vreemdeling, zoudt ge u kunnen afvragen: "Is dat nu een madonna — of Onze-Lieve-Vrouw, gelijk de Atembekaars(47) dat vergelijken(48) — of wat is dat nu?"

Hewel, indertijd was er eens een reiziger — en hij zegt: "Heeft dat nu iemand gemaakt of wat?"

Dat weet geen mens. In ieder geval, hij zag daar Onze-Lieve-Vrouw in! En er waren nog mensen die haar daarin herkenden. In ieder geval, hij maakte daar een houten dakje over. Dat was in de tijd van de postkoets, dus nog in de hele oude tijd, vóór de bende van Jan de Lichte daar gekomen is. En nu, maar ik weet niet juist voor welke reden, is dat Onze-Lieve-Vrouw-beeldje naar Geraardsbergen gegaan, voor een jaar of vijftwintig. Dat was in de dertiende of veertiende eeuw(49). Maar de Atembekaars, die nu toch vonden dat ze nu toch weer zere tanden kregen [volgens verteller 7.2 ging men daar water halen tegen tandpijn] eigenlijk ging men dat water putten uit de bron van de Heilige Apollonia, die zich eveneens in het Raspaillebos bevindt /, die zegden: "Dat beeldje moet weerkomen; dat beeldje moet weerkomen!"

Allez, dat beeldje kwam weer, hé, en ze maakten daarrond een rots, met stenen van de borre. En daar vestigde zich een pater, dat was eerder een kluizenaar. En daar kwamen meer en meer paters bij, en ze maakten daar min of meer een orde(50). En in dat grote bos, het Raspaillebos zoals dat heet, kwam de bende

---

(47) Atembekaars: inwoners van Atembeke, gehucht van Moerbeke gelegen aan de voet van het Raspaillebos.

(48) vergelijken: de Atembekaars zien in die boom-schors een madonna.

(49) bedoeld wordt: in de dertiende of veertiende eeuw is dat Onze-Lieve-Vrouw beeldje mee naar Geraardsbergen genomen en is het er een vijftwintigtal jaren bewaard gebleven.

(50) zie Het Oude Land van Edingen en Omliggende I - 1973, 66.

van Jan de Lichte zitten. En dat was daar onveilig, en daarmee gingen ze met dat beeldje in een koets met paarden, allemaal naar *Idegem*. Maar als ze weerkwamen, vroegen die paters zich na een tijdje af: "Wat doen we hier nog? Het beeldje is weg. Het kappelleken zonder het beeldje is niets. Wat doen we hier nog?"

Kapel waarin het Uffraken aangeropen werd,
Raspaillebos Atembeke (Moerbeke).

En dan, na een vijftig of vijfenzeventig jaar, was die bende⁽⁵¹⁾ daar weg. Want eerst was Jan de Lichte daar niet bij, maar later heeft hij daar dan de leiding van genomen, en dan is hij gestorven of verongelukt — dat weet ik niet meer juist; 'k zal het eens vragen, 'k zal het u weten te zeggen —. En dan is er daar nog eens een andere leider geweest, maar allez, door de lange duur is die bende toch verdwenen; waar ze naartoe geweest is, weet ik niet. Daarmee kwam dat beeldje toch weer en dan hebben ze voor dat beeldje in plaats van een klein kappelleke een grotere kapel gemaakt, gelijk ze er nu nog staat, de Boskapel⁽⁵²⁾ zoals dat heet. Daar staat nu nog altijd dat madonnabeeldje in en de mensen van *Atembeke* gaan daar nog altijd voor de tandpijn.

---

(51) die bende: de bende van Jan de Lichte.

(52) Het Uffraken staat dieper in het bos, moeilijker bereikbaar.

Het Kraaienbos

13.2.Sh. We gaan het nu eens hebben over het Kraaienbos⁽⁵³⁾. Dat ligt niet ver van hier. Het *Kraaienbos* was een bos dat oorspronkelijk bestond uit allemaal berken. En de kraaien trokken daar allemaal naartoe. Waarom ? Een berk houdt langer zijn bladeren dan alle andere.

Het Heksenbos

13.3.Sh. Ge weet, hier wat verder is een *Heksenbos*⁽⁵⁴⁾. Dat komt niet van heksen , zè, maar van veel eksters die daar zitten.

De wraak van een kluizenaar

13.4.Sh. Maar nu woonde daar vroeger een kluizenaar. Zoals iedereen weet, bergt dat bos op naar *Schendelbeke* toe en zakt dan weer lichtjes af. Hewel, onder die berg woonde die kluizenaar.

X. Is er daar nu nog iets van over, van die kluizenaar ?

13.4.Sh. Die kluizenaar kweekte daar soorten giftige *pompernoeilen*⁽⁵⁵⁾ en hij perste dat sap uit en al. En die kraaien werden vereerd. De mensen hielden van dat *Kraaienbos*, maar die kluizenaar, dat was een mens van *Moerbeke* maar dan anti-*Moerbeke*. De *Galg*, ge weet, die zijn moeder was opgehangen op de galg voor een misdaad. En hij wou zich wreken op een manier. Er was geen andere manier voor een arme mens dan dat te doen, hé. Daarmee, ge kunt nu, ge vindt daar nu nog die soorten *pompernoeilen*, maar natuurlijk, ze groeien in aantallen, hé nu. En als ge ze uitperst is het werkelijk nog vergif. Ge kunt dat na gaan met een microscoop.

*
**

Als herbergier heeft Sylvain V. (verteller 14, 70 jaar) uiteraard veel contact met mensen. Dit verklaart misschien waarom hij zo vlot en entoesiast vertelt. Het is duidelijk dat hij, een gewezen mijnwerker, geen geloof hecht aan sagen. Hij besluit deze verzameling met één van de zeldzame framassonssagen in Zuid-Oost-Vlaanderen.

Een framasson bekeerd

14.1.Sh. Dat is ook echt, zè, want dat is nog van mijn familie. Dat was mijn grootvader en mijn vader, en die hadden een broer. En die werkte in de Carrières in *Ecaussinnes*. En hij was nogal

---

(53) Kraaienbos : klein bos op de wijk Schillebeek, Moerbeke.

(54) Heksenbos : groepje bomen gelegen in het veld tussen Edingse-Steenweg en de Zikastraat (Moerbeke).

(55) pompernoeilen : kampernoelies.

redelijk goed geleerd, zè. En als hij naar huis kwam, zag hij niets dan duivels! Duivels! Duivels! Maar hij had in *Ecaussinnes* bij de framassons gewoond. En hij kwam hier weer toe en zijn vader was ook een kristelijke mens zoals er in die tijd veel waren. En hij moest zich bekeren of hij zou hem buitengesmeten hebben.

En die nonkel sliep bij mijn vader. En op een zekere nacht — zo heb ik het altijd horen vertellen, zè! — trok hij altijd aan zijn frak.

"Laat mij gerust!", zei mijn vader die veel jonger was dan hij.

"Laat mij gerust! Laat mij gerust!"

"Charles-Louis! Sta op!"

"Laat mij gerust en laat mij slapen!"

En mijn grootvader had dat gehoord en hij kwam aan hun bed en hij zei:

"Is het hier gedaan met uw lawaai, hé!"

En hij / die framasson / moest van geen pastoor of niets weten, hé. "Vader", zei hij, "haal de pastoor!"

En mijn vader ging om de pastoor / E.H. Bliau / en de pastoor kwam met hem mee en als ze dan aan de pastorie buiten kwamen, sloegen de bomen tot aan de grond en er was onweer dat ze op de baan niet meer konden gaan. En dan is de pastoor daar toegekomen en is hij begonnen hem te wijden en heeft hij gezegd: "Mijnheer pastoor, ik ga pater worden!"

Kanetten schieten

14.2.V. Dat heb ik zelf uitgevonden⁽⁵⁶⁾. Ik heb daar lang op gestudeerd en ik zeg: wat zou dat nu eigenlijk betekenen?

Als wij klein waren hadden we geen centen en we moesten ons toch met iets amuseren. Het was *raal*⁽⁵⁷⁾ dat ge een vélo zaagt, auto's bestonden niet en wat deden wij? Kanetten schieten.

X. Wat?

14.2.V. Kanetten schieten.

X. Wat is dat?

14.2.V. Hewel, de die die geld hadden, die brachten een stopsel mee, een kurk. En elk legde daar een halfke op, een cent. En dan moest ge daar naar schieten met een stuiver, een Franse stuiver.

(56) Dat heb ik zelf uitgevonden: daarvan heb ik zelf de verklaring gevonden.

(57) raal: zeldzaam.

De kanette vloog van tijd omver en dat geld was opengespreid : die er het dichtst bij was, mocht een stuk oprapen en in zijn zak steken.

SLOTBESCHOUWINGEN

Het doel van deze uitgave is er op gericht de inwoners van Moerbeke zoveel mogelijk zelf aan het woord te laten komen. Hun taal en verhaal zijn hoofdzaak geworden. Daarom heb ik er geen verwerking van het materiaal ingeschakeld.

Wel is mijn streven er op gericht — het zij dan ook onvolledig — te tonen en te bieden van wat er aan volkskundig materiaal inzake volksverhaal voorhanden is en op welke wijze dat wordt overgebracht. De ene verteller of vertelster geeft uitsluitend de kern weer; de andere zal een toneel voor uw ogen en verbeelding toveren. De ene gelooft onvoorwaardelijk in hetgeen hij of zij vertelt; de andere deelt deze opvatting niet meer en gebaart maar alsof. . .

Tot slot hoop ik dat deze bijdrage en weergave van ons volksleven een stimulans zal betekenen voor anderen om niet alleen volkskundige, maar in aansluiting daarbij taal- en geschiedkundige publikaties aan deze enigszins vergeten hoek van Vlaanderen te wijden. Deze uitgave kan een vertreksein daartoe betekenen(58).

---

(58) In jaargang LII (1977) verschijnt in aansluiting met dit artikel een bijdrage "Teoretische Bespiegelingen over het Volksverhaal in Zuid-Oost-Vlaanderen, Brabant en Henegouwen".

INTERNATIONAAL STUDIEKOMITEE BETREFFENDE OMMEGANGSREUZEN

Groei en bloei in de Oostvlaamse reuzenfamilies in 1974 en 1975

In onze vorige bijdragen (1) kwamen aan de beurt met een aanwinst of verlies van reuzen : Aalter, Aalst, Adegem, Assenede, Brakel, Deinze, Denderhoutem, Denderleeuw, Dendermonde, Destelbergen, Drogen, Eeklo, Eksaarde, Evergem, Evergem-Belzele, Gavere, Gent, Heurne, Hofstade, Kruishoutem, Lede, Ledeberg, Leupegem, Lochristi, Lovendegem, Mariakerke, Massemen, Meilegem, Merelbeke, Michelbeke, Munte, Nedere name, Oostakker, Oosterzele, Schellebelle, St.-Amandsberg, St.-Lievens-Houtem, St.-Margriete, St.-Niklaas (2), Wanzele, Welden, Wetteren, Zaffelare, Zele, Zelzate, Zulte.

We richten tot de medewerkers een hartelijk dankwoord voor hun informatie en hun giften aan het reuzenarchief. Alle dokumentatie wordt in dank aanvaard en betekent een verrijking van het archief van de Bond.

Wegens de omvangrijkheid van het aantal meldenswaardige prestaties in 1974 en 1975 hebben we de snoei achterwege gelaten en ons beperkt tot de verheugende vaststelling: de groei en bloei van onze reuzenfamilies.

ADEGEM

Na onze bijdrage over de Adegemse reuzen, Seppe en Miete die in 1972 de Oostvlaamse reuzenfamilie kwamen verrijken, ontvingen we belangrijke dokumentatie. De hr. Alfons Bogaert schonk voor het archief van de Bond kindertekeningen van de reuzen-tekenprijkskamp, mooie foto's en de muziek met de partituren van zijn reuzenmars. Een mooi gebaar dat tot voorbeeld strekt van feestcomité's of van eigenaars van reuzen.

---

(1) O.V.Z. 43 (1968) 50-66; 44 (1969) 46-72; 45 (1970) 185-194; 49 (1974) 177-192 en 200-213.

(2) O.V.Z. 48 (1973). O. PAUWELS en R. VAN DER LINDEN, Drie Koningen, Braderij en reuzen in St.-Niklaas, 173-177, 2 ill.

Afb. 1 — Adegem 1972. Seppe en Miete

BRAKEL

In september van 1974 kwam Brakel in de kijker met een reuzencavalcade. Het grote aantrekkingspunt van de vijfde ommeegang was Jan Turpijn uit Veurne, de grootste reus van Europa (11 m hoog, weegt 700 kg.). Even belangrijk was de doop van Sofie van Brakel, dochter van Stien en Triene. De meter van het reuzenkind was Mej. Chris Dervisich uit Antwerpen, "Miss Folklore voor Vlaanderen 1974". Als peter fungeerde de heer Marnix De Grootte, voorzitter van de Kulturele Raad

te Brakel. De reuzencavalcade werd bijgewoond door de reuzen Proostie, Mele en Fietje uit Eine; Markies Bette en zijn gemalin Anne-Marie De Horne uit Lede; Janneke, Mieke en hun kleinzoon uit Bosvoorde; reus Polydoor en zijn vierling uit Hamme; Cesar en Cesarinne uit Serskamp; Pier, Mie en Meleke uit Kruishoutem; Kamiel en Sidonie uit Lovendegem; Cambrinus en Cambrina uit Zottegem. Muziekmaatschappijen met majoretten en mooie praalwagens zorgden voor het luister- en kijkgenot en de show. Als slot van deze prachtige cavalcade werd in de late avond de gouden reuzenpenning uitgeworpen. Met deze penningen kon men aankopen doen bij de lokale handelaars.

DEINZE

Ook Deinze plaatste het folklorejaar 1974 in het teken van "Reuske, reuske, kere weerom". In het Museum van Latem en de Leiestreek werd in de maand juni een tentoonstelling georganiseerd "Reuzen uit eigen land". In een academische zitting hield Mevr. Isabelle Seeuws-Torck, licentiate in de kunstgeschiedenis, een spreekbeurt over het ontstaan en de betekenis van onze reuzen.

De zitting werd opgeluisterd met reuzenliederen onder leiding van Aimé Lombaert, leraar aan de muziekacademie. De tentoonstellingszaal was gevuld met reuzen en een overvloed van dokumentatie uit het gehele land. Geschilderde panelen met reuzen uit België, van kunstschilder Jean Van Bleyenbergh verhoogden de waarde van de tentoonstelling.

1975 was weer het jaar van de Stoet van Canteclaer. De optocht op 8 juni stond in het teken van de stedelijke geschiedenis, de pluimveemarkt en de kip. De reuzenfiguren Coppe, Canteclaer en hun kroost: Kraaiert, Cantaert, Pinte en Sproete waren van de partij. Groepen en feestwagens illustreerden het pluimvee- en eimotief, ontworpen en geregisseerd door Frans Vromman. De lokale eier- en kiekenfanfare brachten het loflied aan ei en kip. Spreekwoorden en volksgebruiken in verband met het ei werden ten tonele gebracht, o.a. de kip met de gouden eieren, met een ei in zijn gat lopen, paaskuikentjes en paaseieren. In de stoet van Canteclaer, die startte in 1962, schuilt nog altijd de vitaliteit en het levensbelang van de eier- en pluimveehandel. Een economisch begrip dat nauw gekoppeld wordt aan de rijkdom van het volksleven. Een hernieuwde stimulans voor het blijvend behoud van de reuzendieren in de wijldvermaarde stoet van Canteclaer.

DENDERMONDE

Dendermonde zorgde vanaf juni tot augustus 1974 voor een "Folklore tentoonstelling" als bijdrage tot de viering van het folklorejaar.

In een grote tent was een rijke verzameling over volksmuziek, rederijkers, ambachten, schuttersgilden, volksdevotie, volksleven en ommegang ondergebracht. Laatstgenoemd thema genoot enorm veel belangstelling omdat het groots en spectaculair was opgevat met als blikvanger, het Ros Beiaard, Indiaan, Goliath en Mars. Dokumenten verhoogden de waarde van deze uitzonderlijke tentoonstelling gedeeltelijk gewijd aan de Dendermondse Ommegang met alle figuren en attributen die ermee gepaard gingen of nu nog in de ommegang vertegenwoordigd zijn: Ros Beiaard, oude en huidige reuzen, het rad van avontuur, narrenscepters, huppelpaardjes, de "kemel", de knaptanden, het schipken, de walvis. Een catalogus uitgegeven door V.V.V. Dienst voor Toerisme zorgde voor de commentaar. Het jaar 1975 was weer eens het jaar van de Ros Beiaard-omwegang.

Een sprankelend stukje humor kwam erbij te pas om 't Ros Beiaard nog beter in de kijker te brengen. In het dagblad "Het Volk" van 1 april 1975 verscheen een berichtje: "Ros Beiaard krijgt veulentje. Vandaag doopplechtigheid te Dendermonde". Het Ros-veulentje was te bezichtigen in de aula van het stadhuis. Meteen mochten de ouders die vier zoons hadden, tussen de 4 en 10 jaar, de kandidatuur van hun kinderen voorstellen als de vier heemskinderen die op het veulen zouden zitten op 25 mei. De oproep sloot met de wens dat er veel volk zou komen kijken naar 't stadhuis en met de belofte dat elke kijker een zakje doopsuiker zou krijgen ter herinnering aan de doop. 't Ros Veulentje schijnt wel enkele belangstellenden naar het stadhuis gelokt en bij de neus geleid te hebben. 's Anderdaags verscheen in dezelfde krant dat de doopplechtigheid niet plaats gegrepen had omdat 't Veulentje niet tijdig klaar was. De 1-aprilse plechtigheid was dus afgelast, ondanks het bezoek van enkelen die vlug het stadhuis verlieten, kijkend of niemand hen had gezien.

De woensdag vóór de Ommegang zorgden de Aalstenaars in rivaliteit met Dendermonde voor een geestig intermezzo. Toen het fiere Ros Beiaard op de Vlasmarkt een laatste oefenstonde deed, ter voorbereiding van de ommegang, kwam een delegatie Aalstenaars, aangevoerd door hun burgemeester, met een handkar uien op het oefenterrein gereden om aan het Ros hun uien aan te bieden. Het Ros wees dit gebaar niet af, nam de uien in ontvangst en begroette met een hoofse buiging de ongenodigde gasten. Misschien wordt die gebeurtenis nog geboekt in de geschiedenis van de rivaliteit Aalst-Dendermonde als een eerste stap tot toenadering.

Op 25 mei 1975 trok de ommegang voor de vijfde maal in de 20ste eeuw door de stad. De regisseur Frans Van Immerseel, samen met hon-

derden medewerkers, wou van de ommeegang het sluitstuk maken van zijn carrière als stoetenbouwer. De ommeegang was opgevat als een hulde aan het paard in het algemeen en aan het Ros Beiaard in het bijzonder. Meer dan 150.000 toeschouwers woonden de triomfantelijke tocht bij.

We waren getuige van het historisch vuurgevecht op de Vlasmarkt tussen een peloton sluipschutters en het Ros. Die apoteose is enig en zeer indrukwekkend. Wanneer het Ros zijn aanloop neemt onder het laatste vuurgevecht en een uitweg vindt om de markt te kunnen verlaten, breekt een oorverdovend applaus los. Iedereen voelt er zich bij betrokken en neemt met heimwee afscheid van het fiere Ros. De Ommeegang is weer voorbij. Misschien zagen we hem voor de laatste maal; en voor de jongeren de laatste maal in deze 20ste eeuw. Dit hoofdstuk sluit met het citeren van twee belangrijke studies die in 1975 over de Dendermondse ommeegang verschenen zijn (3 en 4).

GENT

Stadsreuzen. — Op 28 januari 1974 werden de stadsreuzen als erewacht opgesteld aan het Museum voor Volkskunde voor het bezoek van Koningin Fabiola. Op de binnenplaats stonden de reuzen Albrecht en Isabella. De koningin vroeg uitleg: "Wie zijn die reuzen? Gewicht? Wanneer en ter welke gelegenheid komen ze buiten?" Hare Majesteit wou zich persoonlijk overtuigen hoe de reuzen gemaakt waren. Op discrete manier schoof zij de kledij van Albrecht en Isabella opzij en bekeek de constructie.

De kermisstoet van 1974 lokte de reuzen naar buiten. Voor de eerste maal werden de feesten geopend met een feestelijke optocht waarin een heraut de opening van de feesten aankondigde. Een viertal reuzen waren van de partij(5).

Een derde gebeurtenis was de 16de bloemencorso op 8 september 1974. Traditiegetrouw waren de stadsreuzen hierop aanwezig. De Koninklijke Unie van de Middenstand startte in 1946 met een totaal nieuwe

-
- (3) Theo PENNEMAN, De Ros Beiaard-Ommegang te Dendermonde 1377-1789. Een systematisch onderzoek van de voornaamste profane elementen in de "processie ende ommeeganghe" aan de hand van de Stadsrekeningen. "Gedenkschriften" Oudheidkundige Kring van het Land van Dendermonde, Vierde Reeks, Deel I. 1975, 119 blz. 17 ill.
- (4) René MEURANT, 't Ros Beyaerd maekt zijn ronde in de Stadt van Dendermonde. **Driemaandelijks tijdschrift van het Gemeentekrediet van België**, nr. 114, oktober 1975, p. 239-266.
Gustaaf Weze, Bedrijvigheid Kommissie voor Feesten en Reizen, OVZ L (1975) 255, met colloquium over reuzen en toespraken van de HH. René Meurant en Theo Penneman.
- (5) Zie O.V.Z. 49 (1974) 232. Verslag over de bedrijvigheid van de Kommissie voor Feesten en Reizen, door G. Weze.

formule voor de corso. De organisatoren legden meer de nadruk op het volkskundig aspect, vandaar dan het ontstaan van de reuzenfamilie vanaf 1947. Ter voorbereiding van de 16e corso gaf de heer Willy De Smet voorzitter van de Koninklijke Unie, aan de aanwezigen een tekst met een beknopt overzicht van de stadsreuzen, thans eigendom van de interprofessionele vereniging.

Afb. 2 — Gent, Museum voor Volkskunde 1974, bezoek H. K. M. Koningin Fabiola

In 1975 organiseerde de Bond zijn jubileumtentoonstelling met een afdeling voorbehouden aan de Gentse reuzen. De dokumentatie was ontleend aan het reuzenarchief, ook genoemd "Fonds Jos. Vermeulen"(6). Het grote aantrekkingspunt waren de talrijke foto's van de Gentse reuzen, aangevuld met huwelijksboekje en identiteitskaart van Carineus en Gorduna (1947), rantsoeneringskaart met zegels van rantsoenering van Gorduna, de geboortekaart van het reuzenkind Ganda (1948). Uitgaven van Jos. Vermeulen waren er eveneens tentoongesteld. Voor de studie van de Gentse reuzen vermelden we speciaal de gedichten die Jos. Vermeulen gewijd heeft aan Carineus en Gorduna, Ganda, Gaius en Caesariëu, graaf Arnulf, Ser Wicman en Lutgardis(7).

(6) Kataloog verschenen in O.V.Z. 50 (1975) 113. Reuzen.

(7) Keur uit Gentse Rijmen van Joost Wielandt, de Heer Meester Jozef Vermeulen. O.V.Z. 30 (1955). Reuzenrijmen, 1940-1955, blz. 108-114.

't Zieklien en Ganzendries. — Onze vorige bijdrage⁽⁸⁾ heeft het ontstaan, de bloei en de snoei van de reuzen Jan Ganzendries en Mie Zieklien uitvoerig beschreven. De reuzen waren in vergetelheid geraakt.

Afb. 3 — Gent 1974, Reus Jan

De tentoonstelling "100 jaar Sint-Pieters-Buiten" geopend op vrijdag 30 augustus 1974, in een filiaal van de Generale Bankmaatschappij bevatte heel wat dokumentatie over de reuzen en de boerkens van 't Zieklien.

Van die gelegenheid werd gebruik gemaakt om Jan van 't Zieklien nieuw leven in te blazen. Hij deed zoals vroeger zijn rondgang in de wijk. Jan ziet er tamelijk bescheiden uit, bloot hoofd, rode halsdoek met witte bollekens, zwarte kiel. Ook hier bleef het jaar van de folklore niet zonder resultaat.

De dekenijfeesten van september 1975 brachten aan Jan de beloofde bruid, Mie van 't Zieklien, een gewone volkswrouw met hoofddoek onder de kin geknoopt, witte bovenjurk en zwarte onderjurk. De Boerkens van

(8) O.V.Z., 45 (1970) 188.

't Zieklien vergezelden weer de twee nieuwe reuzen, aansluitend bij een oude traditie.

Bij St.-Jacobs. — Onder het impuls van Walter De Buck kwam in de wijk Bij St.-Jacobs een reus tot stand waarvan de naam wel bijzondere betekenis heeft voor de Gentenaars.

In februari 1975 deed de reus Karelke Waeri feestelijk zijn intrede tijdens de Karnavalviering Bij Sint-Jacobs. Karelke Waeri (1842-1898) is de welbekende liedjeszanger. Hij wordt uitgebeeld naar de foto's die over hem bekend zijn, een kaalhoofdig figuur, bril op de neus, viool in de linkerhand en strijkstok in de rechterhand, zwarte pandjesjas met wit hemd en zwarte das.

Afb. 4 — Gent, Bij St.-Jacobs, Karelke Waeri

Mevr. Bertha De Korte en de hr. Jerome Rieux werden aangesteld als meter en peter. In de optocht wordt Karelke vergezeld van de fanfare "De lochte Genteneers". Tijdens de Gentse feesten van 1975 stond Karelke opgesteld naast het podium op Sint-Jacobs waar de liedjeszangers 's avonds optraden.

Overpoortstraat. — In een vorige bijdrage hebben we de groei, bloei en snoei geschetst van de reuzen van de Overpoortstraat:

Kwinten, Amanda en Roland⁽⁹⁾. Dr. R. Haeseryn, conservator van het Museum voor Volkskunde te Gent, deelde ons mede dat de koppen van deze drie reuzen in het Museum worden bewaard⁽¹⁰⁾.

(9) O.V.Z., 45 (1970) 190.

(10) Geïventariseerd onder de nummers V.G. 73-276 (1-3).

GENTBRUGGE

Onder de sprekende titel "Reuze reuzenkarnaval" richtte K.S.A. Gentbrugge in samenwerking met andere groeperingen voor de 6de maal op 3 maart 1974 een jeugd-karnaval in. Voor de jeugd zijn reuzen dankbare figuren voor de kinderlijke fantasiewereld. De kinderen kregen de gelegenheid hun fantasie vrije teugel te laten in het maken van reuzen, kostumes en andere attributen(11).

Het hoogtepunt van de karnavalviering was de stoet van zelfgemaakte reuzen die door de parochie trok. Tientallen grote en kleine reuzen stapten feestelijk in de stoet vergezeld van de jeugdgroepen die ze ontworpen en gemaakt hadden. Als slot een bruidstoet van de reus Oskawa en reuzin Oskiwi. De apotheose was het in brand steken van een reuzeheks op de speelplaats van de school. Ter dier gelegenheid werd een reuzenkarnavallied geschreven. Het werd door alle kinderen meegezongen. Minister Placide De Paepe en andere prominenten, ouders en sympatisanten van de jeugdige deelnemers en deelnemsters stimuleerden deze prachtige prestatie. Ze beleefden er evenveel pret aan als de kinderen.

Jammer genoeg zijn deze reuzen maar eendagsvliegen geweest zodat we van hen enkel een herinnering op papier kunnen bewaren. De jeugd heeft door de organisatie van de reuzenkarnaval haar bijdrage geschonken voor het folklorejaar 1974.

Marcel DAEM
(wordt voortgezet)

Boekbesprekingen

A. DIERICK & FR. DE VOS, Stad Lokeren. Openbaar Kunstbezit. Beelden. Grafiek. Schilderijen. Uitg. Stad Lokeren, 1975, 126, 63 ill.

De auteurs vertrekken van de vaststelling, dat het openbaar kunstbezit, in dit geval: eigendom van de stad Lokeren, zich meestal verspreid bevindt in verschillende gebouwen, die daarenboven soms ontoegankelijk zijn voor het publiek. Vandaar dat dit kunstpatrimonium een onbekende schat blijft voor belangstellenden.

Het werk beoogt een bruikbare en tevens levendige inventaris te wezen. In

eerste instantie krijgt u een indeling naar de plaats waar de werken zich bevinden. Dan volgt een gedegen voorstelling van de kunstenaars in alfabetische volgorde, met de weergave van één werk en een begeleidende biografische tekst. Deze gegevens zijn vlot leesbaar, maar soms te algemeen.

Liever hadden we gezien dat alle werken fotografisch afgebeeld werden, desnoods zonder commentaar: een publi-

---

(11) We danken de heer Alain Babylon, L. Delaruyestraat 15 te Ledeberg voor de inlichtingen die hij ons bezorgde over de reuzenkarnaval.

katie — fotoboek met identifikatiegegevens — die een volledig en objectief overzicht van het openbaar kunstpatrimonium zou bieden. Dergelijke kans blijft wel een droombeeld wegens de financiële eisen.

Intussen blijft het al bij al een initiatief dat hulde en navolging verdient.

Zoals steeds treft u heem- en volkskundige gegevens op de meest onverwachte momenten, hier o.a. de vader-

zegen na het huwelijk, blz. 97; de satirische voorstelling van Brussel, persoon met tricoloreband om de schouders en varkenskop, blz. 61; het oktrooi van de Lokerse jaarmarkt (1555), blz. 53; stadsbeelden en -hoekjes, blz. 20, 38, 48, 58, 65, 69, 76, 82, 89, 93, 100, 109, 113, 119, 77 (hoofdaltaar St.-Laurentiuskerk), 91 (De Boerenkrijg).

Eddy Muyllaert.

Nederlandse Volkskundige Bibliografie. Systematische Registers op Tijdschriften, Reekswerken en Gelegenheidsuitgaven onder leiding van Prof. Dr. K.C. Peeters. Deel XXI. Leuvense Studententijdschriften (1839-1960) door Lic. G. Bax-Debutquoy. Inleiding Dr. Mon de Goeyse. Centrum voor Studie en Documentatie, Antwerpen, 1975, LXIII - 313.

Elke uitgave in deze reeks behelst een eigen en ander terrein. Het kan een tijdschrift b.v. Biekorf nr. VIII of een geografische omschrijving Limburgse tijdschriften 1880-1960 nr. XX wezen. Nummer XXI bevat ogenschijnlijk eveneens een beperkt gebied door de aanwijzing 'Leuvense', maar de beschouwing van de medewerkers, de onderwerpen en behandelde personen bewijst, dat heel Vlaanderen in deze bundel samenstroomt. Rubriek I B 2 Personalia vermeldt b.v. zeven bijdragen over Hendrik Conscience, o.a. i.v.m. de studie van het volksleven, René De Clercq en het volksleven, auteurs van het Studentenliederenboek, Hendrik Tieleman uit Waterland-Oudeman, enz. Bij de lektuur van de laatste naam zoeken we terstond naar verwantschap met dr. Edmond Tieleman, stichter van het Heemkundig Genootschap van het Meetjesland en lid van onze Beheerraad, † 1951. De rubriek van Kermissen en Feestelijkheden leidt ons evenzeer naar Roeselare, Antwerpen als naar Leuven. We lopen enigszins een systematische beschouwing vooruit. Onze onderzitter Marcel Daem behandelt "Studentenfolklore" in ons tijdschrift van 1969; de auteur vertrekt met het standpunt van deze bijdrage, als verhouding van de studenten en het studentenleven tot de aktualiteit. Zij hebben hun eigen

specifieke tradities, gebruiken en uitdrukkingsvormen. Zij vormen een sociale groep. In hoever vormen zij een gesloten groep, ja dan neen? Dat wordt een onderzoek op zichzelf, o.a. aan de hand van de beschikbare gegevens. Ringsteking op de fiets, vogelpik, feest(en) te Delft en Utrecht, feest van de Boerenkrijg te Overmere in Mol en Overmere in 1898, de Oostendse Zeeklub, de barrevoeters in de sneeuw in 1892, de melkzwijnetersklub, voetbal en krulbol, de Westvlaamse wielrijders in 1896, kegelspelers en kaartsters, gelden als zovele punten die men afzonderlijk moet onderzoeken in hoever ze als een nieuw studentikoos punt optreden, of als een element aan de heimat binden.

De auteur heeft dertien tijdschriften geexercerpeerd en meer dan tweeduizend vijfhonderd bijdragen genoteerd en gebeurlijk met een korte toelichting verklaard. Een eeuw Vlaams studentenleven (1860-1960) tekent het kader (XVIII-XXVI) waarin de tijdschriften ontstaan, bestaan, en gebeurlijk vergaan.

Het eerste Vlaams studentengenootschap, de rol van A. Rodenbach als initiatiefnemer, het Vlaams Verbond van 1902 tegen de Walen, de Vlierbeekfeesten, Jef Vanden Eynde en andere illustere figuren, gilden, enz. krijgen hun rol toebedeeld. Elk tijdschrift krijgt nadien zijn

ontleding en karakteristiek, jaargangen, aantal nummers en blz., zijn titel en dekatie en tot slot de drukker. Een klein wonder mag het heten dat de auteur de oplossing heeft gevonden voor zo maar even tweehonderdvijftig schuilnamen. Het Vlaams Studentenleven heeft een volwaardig archief met de toegewijde beheerder Dr. Mon de Goeyse. Maar deze uitgave nr. XXI in de befaamde reeks legt onvermoede kaarten bloot, b.v. Postzegelmarken, nr. 486; Poppenspel in 1882, nr. 2031; Dorpsbarbier en stadscoiffeur, nr. 1990; Anekdote over een pastoor en een koster die voor het eerst

een fiets zien en menen dat het de wijzerplaat van een kerkuurwerk is, in 1891, nr. 1965; rijmpjes als oplossing van een prijsraadsel "Faro" is bier, nr. 2113; raadsels over Guido Gezelle, de preekstoel, de koekoek, enz., nr. 2103 en volgende.

Vorsers en volkskundigen denken er niet zo gauw aan een studententijdschrift in een studie te betrekken. Thans is deze mogelijkheid dubbel en dik geboden. Ook de studenten leveren er langs wanten en zanten, langs allerlei vormen van het volksleven een ware goudmijn.

Renaat van der Linden

GESCHENKENTIJD

Een verjaardag, feestdag, Sinterklaas, Kerstdag, Nieuwjaar, bieden u de gelegenheid tot een bijzondere attentie ten opzichte van een familielid, of van een persoon die u goed kent. Ook uzelf kunt die persoon zijn.

Waarom geen kunstboek schenken of kopen? We bevelen u aan:

VOTIEFSCHILDERIJEN EN MIRAKELBOEK KAPELLETJE SCHREIBOOM TE GENT

Deze prachtige uitgave biedt u kijk- en leesgenot. 75 illustraties waarvan 35 in kleur. Boek verkrijgbaar in het Museum voor Volkskunde of te bestellen op het sekretariaat Oscar De Gruyterstraat 42 9000 Gent. Prijs: 1850 F + 50 F eventuele verzendingskosten.

AANDACHT LIDGELDEN

De statutaire vergadering van 31.10.1976 heeft de lidgelden vanaf 1977 vastgesteld als volgt:

gewone leden :	350 F	} BTW inbegrepen
derde leeftijd :	300 F	
gezinsleden :	120 F	
beschermende leden :	600 F	
steunende leden :	1.200 F	
abonnementen : binnenland :	400 F	
	buitenland : 500 BF	

KONINKLIJKE BOND DER OOSTVLAAMSE VOLKSKUNDIGEN

Vereniging zonder winstoogmerk

De Bond geeft "Oostvlaamse Zanten" uit, schrijft ten laste van zijn Alfons de Cockfonds tweejaarlijks een prijsvraag over volkskundige onderwerpen uit, organiseert voordrachten, tentoonstellingen, is in 1968 gestart met een Kantwerkstersklub Sint-Katelijne die kursussen in kantwerk organiseert.

Raad van Beheer van de Bond : erevoorzitter : Edm. Boonen; voorzitter : Lic. R. van der Linden; ondervoorzitters : Lic. M. Daem en G. Weze; sekretaris : M. Broeckhove; penningmeesteres : S. Van de Velde-Smet; leden : Lic. M. De Man-Verbeeck, H. Depoorter, M. De Puydt, Dr. J. De Vriendt, Dr. R. Haeseryn, G. Hebbelynck, A.G. Homblé, Lic. L. Hoste, Lic. E. Muylaert, G. Rouquart, R. Ruys, R. Tondat, F. Van Bost, Prof. Dr. P.J. Vandenhoute en Lic. R. Van de Walle.

Kommissie voor volkskundige enquêtes : voorzitter : Lic. R. van der Linden; leden : M. Broeckhove, Lic. M. Daem, Dr. R. Haeseryn, A.G. Homblé en G. Weze; adviseurs : Dr. H. Arens en Lic. A. Van den Kerckhove.

Kommissie voor feesten en reizen : voorzitter : G. Weze; leden : M. Broeckhove, M. De Puydt, Dr. R. Haeseryn en F. Van Belle.

Kantwerkstersklub Sint-Katelijne : voorzitter : G. Weze; lesgeefster-monitrice : Mevr. Van Dijk; dames-lesgeefsters : De Schrijver, De Smet, Lejeune, Peeters, Pintelon en Van Poeck-De Knijf.

De Bond beheert het Gentse Museum voor Volkskunde dat de Bond in 1927 in het voormalige Museum voor Oudheden, Lange Steenstraat heeft gesticht en dat in 1962 naar het Kinderen Alyns-hospies, Kraanlei 63 werd overgebracht met een beheerkommissie samengesteld uit vertegenwoordigers van het Stadsbestuur van Gent en van de Bond.

Beheerkommissie Museum voor Volkskunde : erevoorzitter : Edm. Boonen; voorzitter : G. Weze; ondervoorzitter en konservator : Dr. R. Haeseryn; sekretaris : M. Broeckhove; penningmeester : G. Hebbelynck; leden : Lic. M. De Man-Verbeeck, H. Depoorter, M. De Puydt, Dr. J. De Vriendt, A.G. Homblé, Lic. L. Hoste, Lic. E. Muylaert, G. Rouquart, R. Ruys, R. Tondat, F. Van Bost, Prof. Dr. P.J. Vandenhoute, Lic. R. van der Linden, Lic. Van de Walle, A. Vandewege en Dr. G. Van Severen.

Dagelijks bestuur en aankoopkommissie van het Museum voor Volkskunde : voorzitter G. Weze; ondervoorzitter en konservator : Dr. R. Haeseryn; sekretaris : M. Broeckhove; penningmeester : G. Hebbelynck.

(Vervolg van tweede blz. van de kaft)

32. **Kantwerkstersklub St.-Katelijne** - Kursus Stropkant 2e leerjaar : 200 F + 10 F porti.
33. **Kantwerkstersklub St.-Katelijne** - Kursus Cluny : 200 F + 10 F porti.
34. **Huldebetoon E.H. Gabriel Celis** gevolgd door zijn Bibliografie samengelezen door F. VAN ES. 1954, 20 blz., 1 ill. Prijs : 50 F (leden 38 F) + 8 F porti.
35. **Voorzitter F. Van Es** ter ere. Huldebetoon en Bibliografie. Inleiding "De Wals der Zestigjarigen" door Prof. Dr. P. DE KEYSER. 1954, 24 blz., 1 ill. Prijs : 50 F (leden 38 F) + 8 F porti.
36. **Ndl. Volksk. Bibliografie. Deel XVI Oostvlaamse Tijdschriften (1823-1960)** door N. POBLOME, Antwerpen 1973; LXXI + 354 p. Prijs : 450 F (leden 360 F) + F porti.
37. **Cikorei** door Lic. R. VAN DER LINDEN (nr. XXXIII v. Uitgaven Kon. Bond...) 1973, 48 blz., 1 kaart, rijk geïllustreerd. Prijs : 80 F (leden 55 F) + 8 F porti.
38. **De Gentse Kant** door M. BROECKHOVE, met uitleg door Mevr. L. VAN DIJK-VANHOOREN (résumé en français) (nr. XXXIV v. Uitg. Kon. Bond...). 1973, 36 blz., 12 ill. Prijs : 105 F (leden 85 F) + 10 F porti.
39. **Kantwerkstersklub St.-Katelijne** - Kursus Russische en Moderne kant. Prijs : 200 F + 10 F porti.
40. **Votiefschilderijen en Mirakelboek van Kapelletje Schreiboorn te Gent**, door M. DAEM, 1975, 142 blz. quarto, 80 ill. waarvan 30 in vierkleurendruk, met Frans, Engels, Duits en Italiaans résumé. Prijs 1850 F + 50 F verzending.

Elk bedrag vooraf storten op postrekening nr. 000-0096946-43 van de Bond der Oostvlaamse Volkskundigen. Gent.

REEKS : UITGAVEN VAN HET MUSEUM VOOR VOLKSKUNDE

1. **Uit de geschiedenis van het Saffarke of Kogelflesje** (mit einer d. Zusammenfassung) door M. VAN WESEMAEL. Prijs 40 F + 6 F verzending.
2. **Gents Erfgoed. Het Patershol, pentekeningen en schilderijen van Gilbert BOERJAN**, met inleidingen door Lic. R. VAN DER LINDEN en G. WEZE. 1975, 60 blz. quarto met 43 blz. illustratie. Prijs 180 F + 10 F verzending.

Elk bedrag vooraf storten op postrekening nr. 000-0112781-67 van Museum voor Volkskunde te Gent.

(Zie vierde bladzijde van de kaft)

UITVERKOCHT zijn: Herdenkingsalbum Alf. de Cock - Het Stroodekkersbedrijf door Cl. Trefois - Lodewijk De Vreese Bibliografische studie - De Plattegrondsvormen van z.g. Frankische Boerderijtypen en hun geografische Verspreiding in ons Land, door Cl. Trefois - De Draak van het Belfort van Gent in de Folklore, door Cl. Trefois - De Tinnepotgieterij te Gent, door J. Bōes - Galerij van Gentsche Typen, door E. Andelhof - De Magie van het Poppenspel, door F. Van Es en anderen - Devotie tot de Heilige Donatus, door M. Broeckhove - Sint-Kristoffel, Legenden, Verering, Verspreiding, door R. van der Linden - Kinderspelen en Liedjes uit het Land van Dendermonde, door Mevrouw L. Bataille-Hiel - Leerknappen in de kunstambachten te Gent 14e en 15e eeuw, door M. Daem - Register op G. Celis: Volkskundige Kalender ..., door F. M. Olbrechts - De Groei en Bloei van de Arteveldefiguur in de Vlaamse Volksziel, door J. Vermeulen - Bijdrage tot de volkskunde van Moerzeke, door J. Laureys - Vrolijke Doodsbrieven vol humor en gal, door R. van der Linden en G. Simons - Duiventorens in Oost-Vlaanderen, door O. S. Depraet - Waasch Sagenboek, door F. Van Es - Weerkundige Volkskalender van het Vlaamse land, door Mr Broeckhove - Wetterse Typen, door A. Van Durne - Het Hospies der Kinderen Alijn door E. Luykx - Jan De Lichte door G. Simons - De Wetterse Reuzen, door Lic. M. Daem - De levende Folklore van het Gewest Balegem, door M. Broeckhove - De 78ste Rattenschieting te Zaffelare, door Lic. M. Daem.

Lidmaatschap Bond Oostvl. Volkskundigen: vanaf 1975 Jaarlijkse bijdrage gewoon lid: 300 F; gezinslid: 100 F (zonder tijdschrift); gepensioneerde: 250 F; beschermend lid: 500 F; steunend lid: 1000 F (B.T.W. steeds inbegrepen).

Abonnement op Oostvlaamse Zanten voor niet-leden (bibliotheken, instellingen, boekhandel, verenigingen, enz.): 350 F (B.T.W. inbegrepen); buitenland: 400 F per jaargang.

De v. z. w.

NOORDSTARFONDS

steunt Oostvlaamse Zanten.

HET NOORDSTARFONDS

is de kulturele stichting

van de Vlaamse verzekeringsmaatschappij

DE NOORDSTAR EN BOERHAAVE

Groot Britanniëlaan, 121, Gent.